

SAGNLANDET LEJRE

Årsberetning 2022 i tekst og billeder

31/5
2023

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Tour de France i Lejre satte Kongehallen på verdenskortet. I 2022 var Danmark første gang nogensinde vært for åbning af årets Tour de France. VisitDenmark lancerede en viral SoMe kampagne i Tyskland, Holland, Italien, England og Frankrig – *De-Tour i Danmark*. Fem kulturelle kendetegn i de landsdele Tour de France passerede igennem blev fremhævet: *Ny Carlsberg Glyptotek* i København, **Kongehallen i Saglandet Lejre** samt *H.C. Andersens Hus* i Odense, *Fjordenhus* i Vejle og *Sønderjysk kaffebord* i Sønderjylland. Da Touren 2. juli kørte gennem Lejre Kommune blev Kongehallen filmet af fransk TV's tour-helikopter og vist i 190 lande live. Samtidig blev gæve sagnlandsvikinger interviewet i selskab med tourleder Christian Prudhomme og den tidligere franske udenrigsminister Jean-Yves Le Drian.

I sandhed en folkefest i Lejre Kommune, hvor titusinder af mennesker var samlet i *Vores Sted's* smukke landskaber spækket med natur og kulturarv.

SAGNLANDET LEJRE – *landet du må udforske*

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

I Sagnlandet Lejre venter 43 ha oplevelsesrigt natur- og kulturlandskab i hjertet af Nationalpark Skjoldungernes Land. Tag på tidsrejse gennem jægerstenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal og mød fortidens mennesker, oplev Danmarks største Kongehal fra vikingetid og nyd de fritgående historiske dyreracer. Besøg de arbejdende historiske værksteder, Potteri og Dragtværksted og bliv klogere på godt håndværk. Hyg med familien eller klassen i Båldalen med sejlads i forhistoriske stammebåde eller historiske robåde og andre hyggelige, historiske prøvselv aktiviteter. I Båldalen står bænke og grillpladser frit til rådighed for medbragt mad. Den idylliske historiske cafe i bindingsværkshuset, *Vdesøhus*, byder på is og drikkevarer samt lette frokostretter og gode kager inspireret af historiske råvarer og "mormormad". Maden kan nydes indendørs eller på den hyggelige gårdsplads eller i abildgården. Her kan børn og voksne sammen fornøje sig med historiske adspredelser og lege som keglebaner, stylder og sjippetove.

Vores fælles kerneopgave i Sagnlandet Lejre er:

"At tilbyde en fantastisk tidsrejse i indbydende og smukke rammer, hvor gæsterne sammen kan udforske historien gennem gode, nærværende og underholdende oplevelser udviklet på fagligt grundlag:"

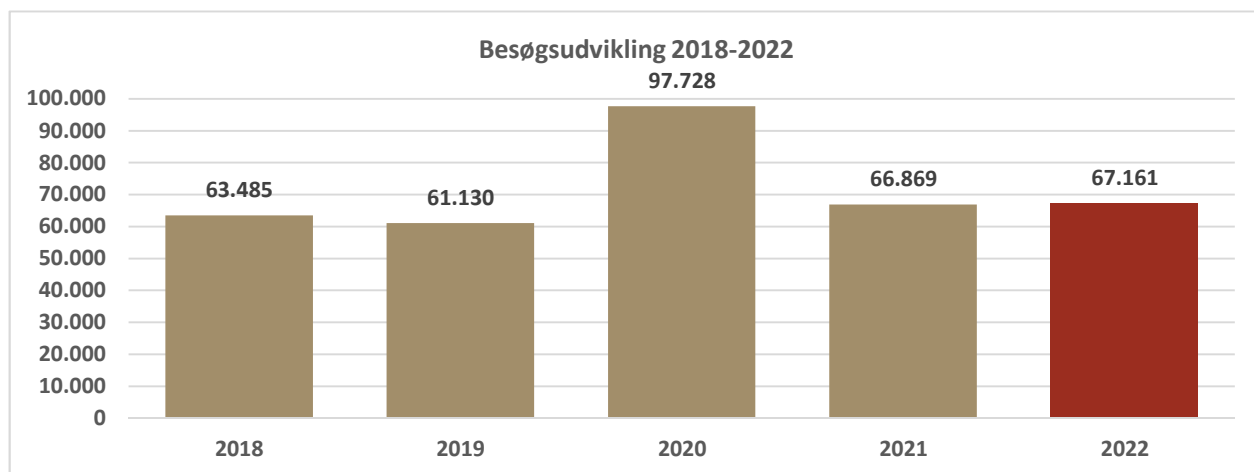

Indhold

SAGNLANDET LEJRE.....	5
Besøgstal	5
Gæsternes tilfredshed	7
ORGANISATION.....	14
Bestyrelsen.....	14
Medlemskab af Dansk Industri (DI)	14
Strategi for fonds- og forskningsindsatser.....	14
Kongehalspublikation undervejs.....	15
Projekt Dyrenes Sagnland – donation af 52,3 mio. kr. fra OJD-fondene	16
Kvalitetsledelsessystem	19
MARKEDSFØRING OG KOMMUNIKATION	19
Digital PR via www.sagnlandet.dk	20
Digital PR via SOME.....	20
Presseindsats og særlige mediesamarbejder	21
Tour de France i Lejre	22
Øvrige PR-samarbejder	23
ØKONOMI.....	24
Årsresultat 2022.....	24
Samfundsregnskab.....	25
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet	25
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet	26
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur.....	27
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet	28
TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.	29
2022 – I ORD OG BILLEDER.....	30
Formidling	31
Træd ud i naturen og ind i historien	31
Stenalderjægerens fodtøj af skind og plantematerialer	32
Jernalderlandsbyens palisadeværk og udsmykning.....	33
Vikingerne nye verden – livet i hallens pragt og skygge	34
Liv og leg i Landbohusene.....	35
Undervisning.....	37
Undervisningsforløb	37
Pædagogik	38
Samarbejde om gratis adgang for Lejre Kommunes skoler og institutioner	40
Brobygning for kommende skolebørn i samarbejde med Lejre Kommune.....	40
Forskning, Udredning & Rekonstruktion	41
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation	41
Udredning og rekonstruktion	41
Forsøg med T-formende spader fra jernalder	42
Sagnlandets historiske værksteder – aktive videnscentre for håndværk og forsøg	42
Dragtværkstedets arbejde	43
Produktion af hvergarmsklæde til 1800-tals dragt	43
Produktion af tekstil til jernalder kvindedragt fra Lønne Hede	44
Tour de France gul plantefarvning af vikingedragter til PR	44
Forsøg med hørdyrkning og rødning	44
Gådefulde mønstre og motiver – broderierne fra Bjerringhøj vikingegrav	45

Egtvedpigen –rekonstruktion af bronzealder tekstiler til Nationalmuseet	45
Praktikanter og studerende	46
Potteriets arbejde	46
Produktion af historisk lertøj til konferencebrug	46
Begitninger og glasur – udvikling af opskrifter og farvepalet	47
Praktikanter og studerende	47
TemawEEKender om pottemagerens håndværk.....	48
Erhvervssamarbejder	48
Frivillige	49
Sagnlandet Lejres Venner.....	49
Frivillige historiske grupper og foreninger	51
CSR (Corporate Social Responsibility)	51
Samarbejder med velgørende organisationer	51
Bæredygtighed	52
BAG OM SAGNLANDET LEJRE.....	53
Formålsparagraf	53
Strategisk vision 2021-2026	53
Generel vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid	54
Fælles kerneopave	54
Mission: Jeg prøver og jeg forstår.....	54
Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse – Ansvar.....	55
Organisation.....	56
Protektor	56
Bestyrelse.....	56
Ledelse	56

SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2022

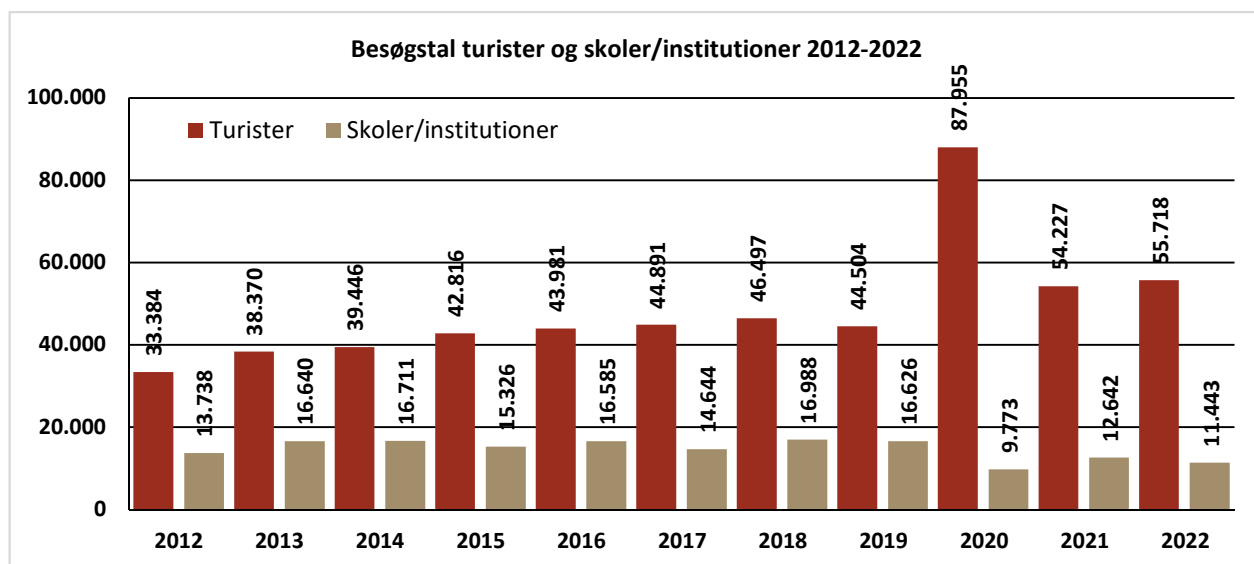
Besøgstal

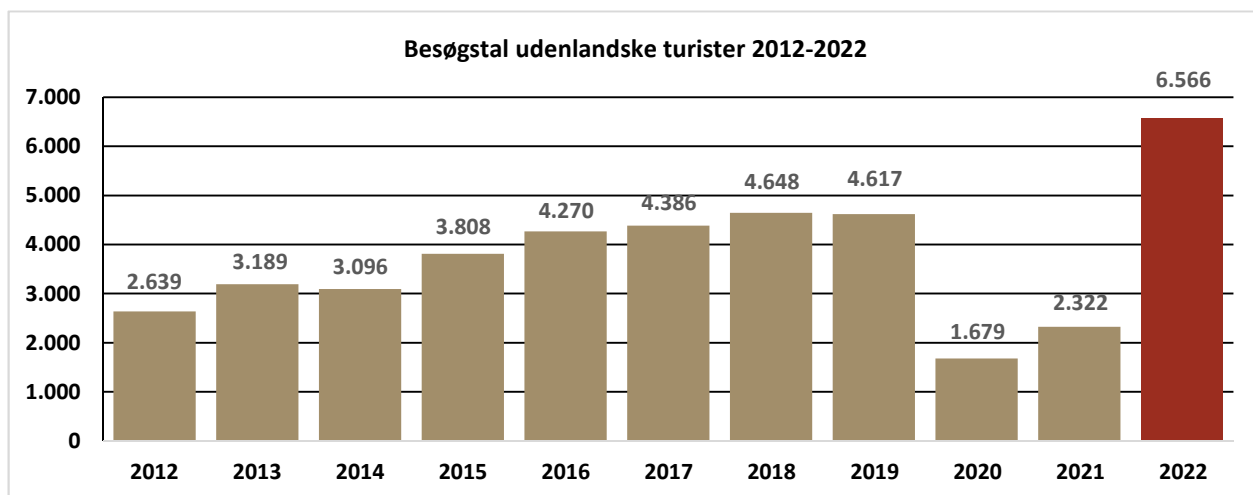
I 2022 fik Sagnlandet Lejre i alt 67.161 besøg. I forhold til 2021 er det samlede besøgstal næsten uændret (+292 besøg) svarende til +0,05%. Det samlede besøgstal dækker imidlertid over forskydninger i gæstesammensætning. Skole/institutionsbesøg er fortsat langt fra niveau som i årene før COVID-19 satte ind. I 2022 har Sagnlandet Lejre haft i alt 11.443 skole/institutionsbesøg. Det er et fald på 9,5% (-1.199 besøg) sammenlignet med 2021. Til gengæld er det samlede turistbesøg steget i 2022 med 1,7 % (+1.441 besøg) sammenlignet med 2021.

Turistbesøg dækker igen over interne forskydninger mellem danske og udenlandske besøg. Antallet af danske turistbesøg er i 2022 i alt 49.152, hvilket svarer til et fald på 5,3% (-2.753) i forhold til 2021. Derimod er antallet af udenlandske besøg vokset betragteligt. I 2022 lagde i alt 6.566 udenlandske turister vejen forbi Sagnlandet Lejre, hvilket er en stigning på 282,3% (+4.244 besøg) i forhold til 2021.

Sammenlignet med et gennemsnit af årene 2012-2019 før COVID-19, er der i 2022 tale om en signifikant vækst på ca. 71%. Besøgsudviklingen i 2022 dækker således over flere forhold. Når skolerne fortsat ligger langt fra normal niveau i perioden 2012-2019, skyldes det ikke blot et efterslæb pga. COVID-19, men også fortsatte besparelser på skolebudget til faglige dagsekskursioner og lejrskoler. Når antallet af danske turister faldt i 2022 (særligt i sommerferien),

skyldes det formentlig, at mange danskere valgte at rejse udenlands efter to års COVID-19 restriktioner. Til gengæld er stigningen så stor i antal udenlandske gæster i 2022, at det næppe alene kan forklares ved ophør af COVID-19, men også at Kongehallen, indviet juni 2020 midt under COVID-19 pandemien, nu begynder at vise sin internationale tiltrækningskraft.

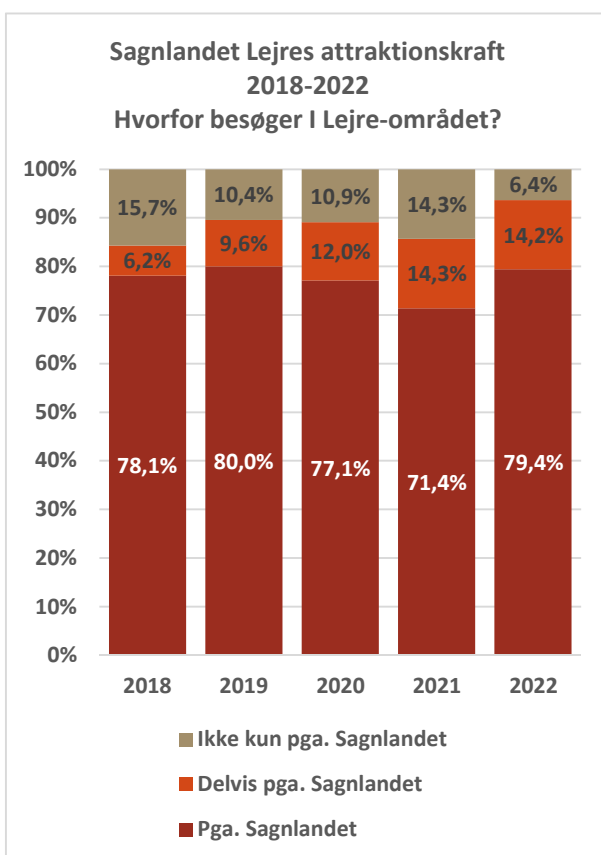
Den positive "Kongehalseffekt" understøttes af Organisationen Danske Museers (ODM) analyse i januar 2023 af besøgsudviklingen på danske museer i 2022. Her har ca. 1/3 af museerne haft et besøgstal, der er mindst 10% lavere end i 2019 (19% museer ligger mellem 10-30% lavere i besøg end i 2019 og 12% har over 30% færre gæster end i 2019). Ca. 1/3 af museerne har omtrent samme eller op til 10% lavere besøgstal end i 2019.

Kun 1/3 af museerne har i 2022 højere besøgstal end i 2019 (18% museer har 10-30% flere besøgende end i 2019 og 12% har over 30% flere besøg). Med et besøgstal på 67.161 i 2022 sammenlignet med 61.130 i 2019, ligger Sagnlandet Lejre 9,9% over 2019 niveau. Det kan tilskrives "Kongehalseffekten", trods fortsat turbulens i brugeradfærd i 2022 pga. stigende inflation, øgede energiudgifter og generel usikkerhed i Europa som følge af krigen i Ukraine. Det er i lyset af denne fortsat ustabile markedsituation, at Sagnlandets Lejres resultat i 2022 skal betragtes.

Interessen for at besøge Sagnlandet Lejre afspejles også i årets måling af vores attraktionskraft. I 2022 anfører ikke mindre end 79,4% af Sagnlandets gæster, at den eneste grund til deres besøg i Lejre-området skyldes ønsket om at besøge Sagnlandet Lejre. Andre 14,2% af årets gæster svarer, at deres besøg i Lejre området delvist skyldes ønsket om et besøg Sagnlandet.

Sagnlandet Lejre opviser derfor en stærk "attraktionskraft", der styrker hele Lejre-områdets turisme med deraf afledte indtjeningsmuligheder for andre erhvervsdrivende i området. Sagnlandets afledte økonomiske betydning "uden for hegnet" vises også af årets samfundsregnskab (se afsnit "Samfundsregnskab").

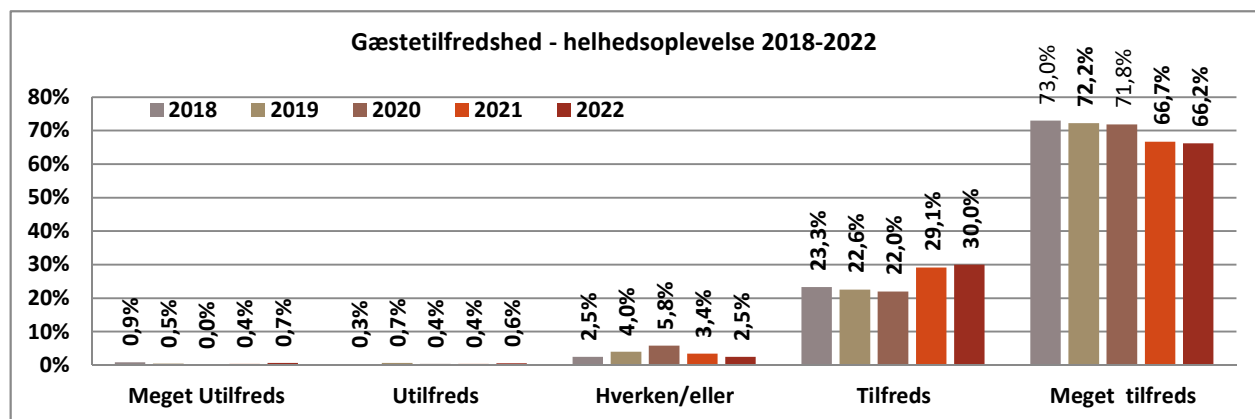

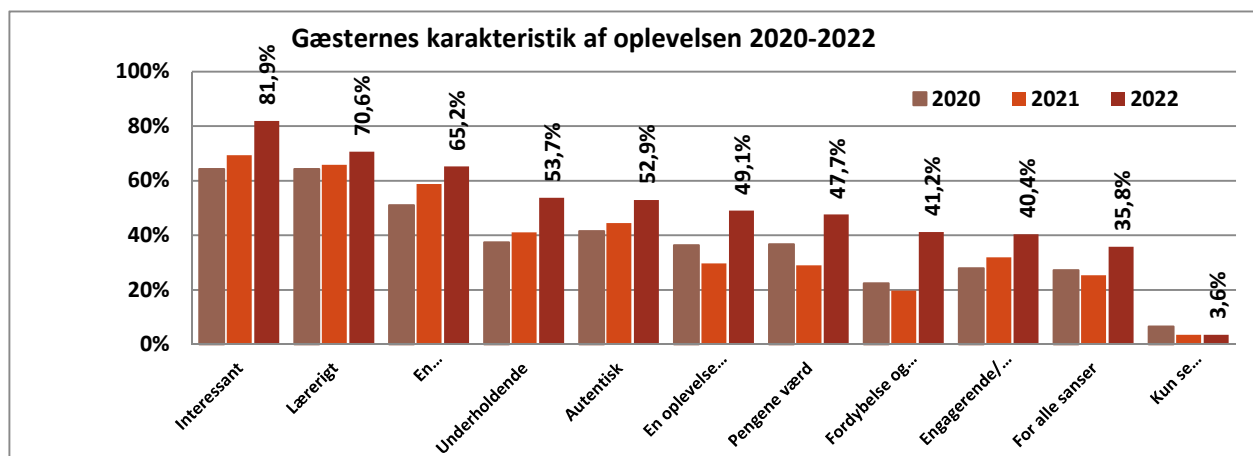
Gæsternes tilfredshed

Sagnlandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker vha. en fast spørgeramme, der gør det muligt at følge udvikling og evt. tilpasse aktiviteter på baggrund af gæsternes udsagn.

I 2022 blev de hidtidige uddelte papirskemaer for måling af tilfredshed udskiftet med et digitalt spørgeskema, som gæsterne selv kunne downloade via QR koder placeret forskellige steder og derefter let udfylde på deres smartphone. Det benyttede ikke mindre end 879 gæster/familier sig af i 2022. I publikumsanalysen kan gæsterne kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer "Meget tilfreds" og 5 "Meget utilfreds". Desuden analyseres hvorfor og hvorfra gæsterne kommer, om de overnatter i området mv. Disse analyser bidrager til stadighed til at optimere og fokusere Sagnlandets service og markedsføringsindsats. I 2022 beskriver 96,2% af gæsterne helhedsoplevelsen af deres besøg som "God" eller "Meget god". I 2021 var tallet 95,8 % "God" eller "Meget god".

Gæsterne bliver desuden bedt om at karakterisere deres oplevelse og udbytte af besøget ved at vælge et eller flere udsagn, som de synes passer bedst. Som videnspædagogisk aktivitetscenter med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at de tre udsagn "Interessant", "Lærerigt" og "En familieoplevelse" i alle år har ligget sikkert i top 3 blandt de 11 udsagn, som gæsterne kan vælge mellem. I 2022 karakteriserer 81,9% af gæsterne deres oplevelse som "interessant" (2021, 69,8%). 70,6% som "lærerigt" (2021, 65,8%) og 65,2% som "en familieoplevelse" (2021, 58,8%).

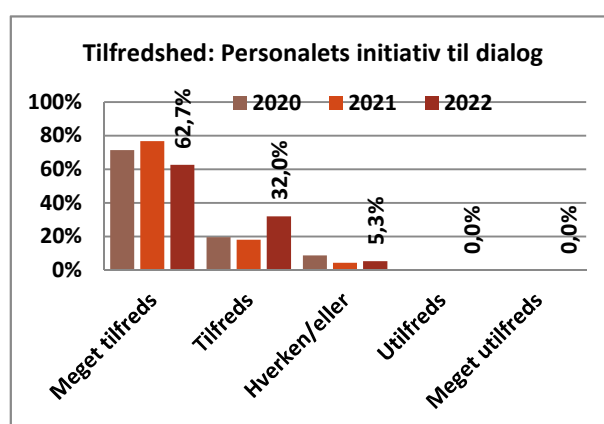
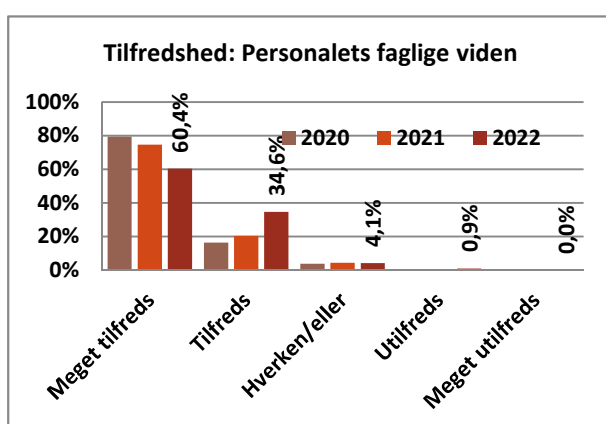

Sagnlandet Lejre er en sæsonarbejdsplads, der hvert år tiltrækker mange studerende fra forskellige studieretninger på universiteter og professionsskoler mv., der søger årets ledige jobs som sæsonansat formidlingsinstruktør. Efter screening og udvælgelse på baggrund af ansøgninger og samtaler, udvælges og ansættes årets team. For at sikre kvalitet i Sagnlandet Lejres formidling, gennemfører vi hvert år et særligt, ugelangt introduktionsforløb for nyansatte. Introduktionsforløbet sikrer, at alle på tværs af uddannelsesbaggrund får en fælles forståelse og indsigt i Sagnlandets formål samt undervisnings- og formidlingsmål. Der arbejdes både med teoretiske oplæg og praktiske øvelser.

I 2022 var fokus som tidligere år lagt på de to grundlæggende temaer: "Hvordan skaber man "det gode møde" med elever og gæster i henholdsvis undervisning og formidling" og "Hvordan udnytter man narrativ formidling i rolle og dragt" som pædagogisk redskab. Et nyt, særligt kompetenceudviklings tema i 2022 var "Sang og dans til forskellige tider". Introduktionskurset blev fulgt op af føloplæring og mesterlære hos Sagnlandets områdeansvarlige og øvrige erfarne formidlingsinstruktører i de forskellige historiske områder. De erfarne medarbejdere bistår med at inspirere og hjælpe de nyansatte med at finde deres egen autentiske formidlerstemme, der bliver baseret formidleres særlige faglige og personlige kvalifikationer. Det er hvert år fascinerende at opleve nye, unge studerende anno 2022 – hvoraf nogle aldrig har tændt et bål eller haft en økse, snittekniv eller spindeten i hånden – folde sig ud som nærværende formidlere.

Med sikkerhed og venlig autoritet involverer de vores forskellige gæstetyper i alt fra madlavning over bål og røgt af dyr og til diverse håndværksfærdigheder som f.eks. smedning, træarbejde, spinding og fremstilling af genstande af ler mv. Selv at stifte bekendtskab med sådanne basale færdigheder for livets opretholdelse bliver til sanselige oplevelser, som vores små og store gæster tager med sig videre i livet. Disse værdifulde gæsteoplevelser kan vi kun sikre ved at have et dygtigt team af godt oplærte formidlere. Det er takket være formidlingsinstruktørernes dialog og inddragelse af vores besøgende, at Sagnlandet Lejre kan sikre, at gæsterne får flere veje til at opleve og erkende nye perspektiver af fortidens levede liv. Sagnlandets formidlingsinstruktører udtrykker stor tilfredshed med den oplæring, der gennemføres. At Sagnlandet har dygtige og engagerede medarbejdere, der brænder for at give vores gæster gode oplevelser kommer til udtryk i gæsternes løbende bedømmelse af formidlerkorpsets evne til dialog og deres faglige viden. I 2022 er der forsat høj tilfredshed med formidlingsinstruktørernes initiativ til dialog, der ligger på 95,0 % "Tilfreds/Meget tilfreds". Det samme gælder vurderingen af faglighed i formidlingen, der ligger på 94,7 % "Tilfreds/Meget tilfreds".

De kvantitative målinger af tilfredshed kan gæsterne vælge at uddybe med kvalitative kommentarer. Lidt citater fra forskellige gæstesegmenters kvalitative uddybninger af deres bedste oplevelser kan supplere de kvantitative bedømmelser. Stemning, landskab og engagerede medarbejdere fremhæves gang på gang. Udsagnene viser samtidig at forskellige oplevelser fremhæves. Sagnlandet Lejres alsidighed er med andre ord en styrke, der både appellerer til gæster på egen hånd, par, familier og vennegrupper:

"Uformelle stemning. Børnene kunne løbe frit rundt uden løftede pegefingere". Børnefamilie.

"De søde og imødekomende ansatte der har gode fortællinger". Børnefamilie.

"Fortællingerne i Væverens hus og fortællingerne i Kongehallen, det smukke landskab og dyrene." Børnefamilie.

"At lave noget spændende sammen med mine børn". Børnefamilie.

"Meget hyggeligt at lave mel og dernæst kiks over bål i båldalen. Vikingemarkedet og vikingehallen. Men generelt bare det, at man kan prøve forskellige aktiviteter og at der er engagerende formidlere, der er meget imødekomende og hjælpsomme." Børnefamilie.

"The children liked it very much. And the parents as well. Playing and walking around without looking the time." Børnefamilie.

"Alle medarbejdere vi mødte var fantastiske tålmodige og formidlende for børn og voksne. TAK." Børnefamilie.

"At gå på stylder. Det er ofte de små ting, som pludselig fanger børnenes opmærksomhed, og som vi kan bruge lang tid på." Børnefamilie.

"At tale med vikingerne i kongsgården. At "slentre" med ulddamerne. At klappe geder og fodre karper. At nyde naturen." Børnefamilie.

“Der stod en ung pige i Kongehallen i formiddags der virkelig favnede vores lille dreng så super fint, og fortalte gode historier på en ekstrem levende måde. Tusind tak for den oplevelse♥.” Børnefamilie.

“Formidleren i kongesalen var den bedste og mest engagerede jeg nogensinde har oplevet. Det var en kvinde med mørk page. Vi var der søndag d. 21/8 kl ca 14. Send hende kæmpe ros. Hun fortalte så medrivende og var så god til at involvere børnene. Min datter på 8 var helt opslugt og vil nu være viking til fastelavn.” Børnefamilie.

“I dag var det nok at grutte vores eget korn og bage brød af det. Men alt er godt og spændende. I går var vi her også, der var det sjovt at se der blev holdt ting og holmgang. Vi mangler stadig Kongehallen, som også var en kæmpe oplevelse for 2 år siden, da vi sidst var her.” Børnefamilie.

“Keramikerne fortalte os nogle gode spændende ting og var meget søde.” Børnefamilie.

“Min søn har autisme og krudt i rumpen og det er der plads til! Dejlig måde at være uden for på.” Børnefamilie.

“Vi fik lagt en ting i offermosen som var det vi kom for. Min datter med autisme nyder generelt bare gåture i området ☺.” Børnefamilie.

“Pladsens til oplevelse! Det er fedt at kunne komme med min familie, og det dertil følgende aldersspænd, og få en oplevelse der kan rummes af alle og skabe rammerne for en dejlig dag ☺ Vi har været i lejre mange gange og kommer igen mange gange endnu!” Børnefamilie.

“Roen og snakken i Jernalderen, med gode ansatte.” Børnefamilie.

“Stenalder, fantastisk god oplevelse. Så flot og spændende formidlet af en person med meget viden at dele ud af (også for børn). Stor ros til formidleren, han formåede at gøre det nærværende og spændende - vores børn synes det var dagens højdepunkt.” Børnefamilie.

“Vi har brugt sagnlandet siden de store unger var små og elsker at komme her. Ungerne kan tondse rundt og vi nyder roen der er. Vi kommer meget for naturen.” Børnefamilie.

“Det er umuligt kun at vælge bare én oplevelse! Autenticiteten, engagementet og professionaliteten var at se som helhed gennem hele besøget.” Vennegruppe.

“At opleve roen i de smukke omgivelser”. Vennegruppe.

“Making bread and seeing the King's Hall and the guide talking about it. The guides were very friendly and helpful in general.” Vennegruppe.

“At få viden fra de lærerige medarbejdere.” Vennegruppe.

“Som altid en virkelig dejlig og behagelig oplevelse.” Par uden børn.

“Det er dejligt bare at kunne gå rundt, sanse og nyde stilheden i naturen. Samt at opleve de forskellige tidsaldre. Dejligt at der er folk igang rundt omkring, så det er liv i de forskellige landsbyer.” Par uden børn.

“I dag primært landskabet. Vi kommer her også for landskabet nemlig. I dag var vi ikke opsøgende mht oplevelser. Der plejer at være godt engagement hos personalet.” Par uden børn.

“Hunde=gratis adgang [på ”hundens dag”], at hunde må være overalt i snor. Se kongehallen og indtage kaffe/kage i Café Hvidesøhus som er meget hyggelig.” Par uden børn.

“I enjoyed my authentic lunch in the café and exploring the Iron Age section of the park. It wasn't very busy, and at times it felt like I had the place to myself. Walking around enjoying the scenery was relaxing.” Individuel gæst.

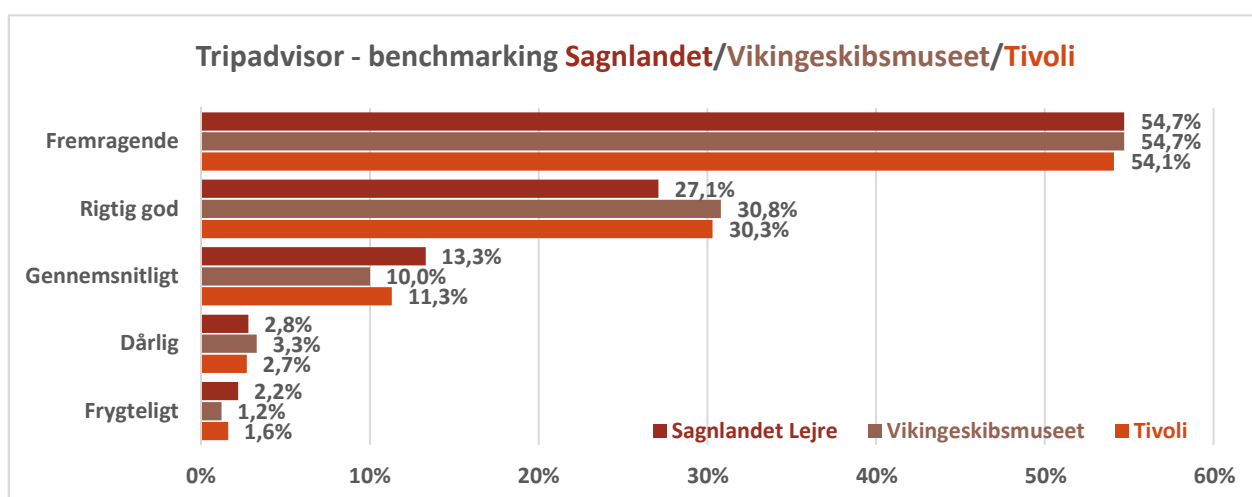
“Naturen som afveksles med historiske oplevelser. Jeg kan se jeg har gået 9000 skridt her i dag, uden at lægge mærke til det. Det har bare være ro og hygge”. Individuel gæst.

“Alt! Roning i stenalderbåd. Kongehallen. Besøg på vævestuen. At gå i en så fredeligt landskab.” Individuel gæst.

Adspurgt oplyser 98,6% af gæsterne, at de gerne vil anbefale et besøg i Sagnlandet Lejre til andre og 96,8% vil gerne besøge Sagnlandet igen.

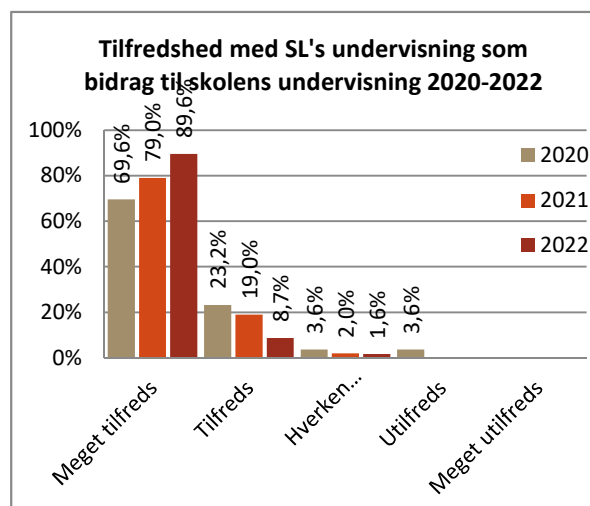
Sagnlandet Lejre linker desuden til brugerplatformen *TripAdvisor* via hjemmeside for at anspore gæster til anmeldelser. Anmeldelserne komplementerer Sagnlandets skriftlige gæsteanalyser. Benchmarking af gæstetilfredshed viser, at Sagnlandet ligger på "markedsniveau" sammenlignet med en lokal samarbejdspartner, Vikingeskibsmuseet og et nationalt og internationalt dansk attraktionsikon, Tivoli. I 2022 bedømmes Sagnlandet Lejre som "Fremragende" af 54,7% af gæsterne (54,3% i 2021), som "Rigtig god" af 27,1% af gæsterne (27,4% i 2021) og som "Gennemsnitlig" af 13,3% af gæsterne (13,1% i 2021).

Skolernes tilfredshed registreres ligeledes løbende gennem faste evalueringsskemaer, der udleveres til lærerne og indsamles af medarbejderen umiddelbart efter endt undervisning. I 2022 er 98,4 % "Tilfreds" eller "Meget tilfreds" med deres undervisningsforløb.

I 2021 var tallene 98,0 % "Tilfreds" eller "Meget tilfreds" med deres undervisningsforløb.

Igen kan lidt kvalitative citater, skabe billeder af den værdi pædagoger, lærere og børn finder ved et undervisningsforløb i Sagnlandet Lejre:

"Dygtige medarbejdere, god instruktion og sammenhæng for børnene." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "Båldalen – prøv kræfter med fortinden").

"Gode formidlere. God blanding af teori og praksis. Alle sanser var i spil. Det var en virkelighed "som alle levede sig godt ind i" (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Meget rolige voksne. Det smitter. At alle næsten var med i de samme aktiviteter, men i forskellig kontekst (køns-opdelt). God "naturlig" evaluering over bålet. God blanding af information (teori) og aktiviteter (praksis)." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Når tingene bliver konkrete, og kroppen og sanserne bliver inddragt skaber det læring på et andet plan." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Børnene lærer godt igennem aktivering. Det er en bedre chance for at de kan huske det de lærer + at det giver en bedre reel forståelse for, hvordan folk levede i gamle dage." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"Vi har et 14-dages vikingetema. Sagnlandet er en enestående mulighed for at forbinde det teoretiske med en praktisk/kreativ forståelse." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "Gaver til Guderne").

"Fantastiske undervisere, som havde øje for hvad vores elever kunne klare." (lærer, blandet aldersgruppe på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Søde medarbejdere, som tog sig god tid til os og var gode til at forklare i børnehøjde" (lærere 0. klasse på forløbet "Båldalen – prøv kræfter med fortiden").

"Virkelig dygtige undervisere, med pædagogiske evner! Fedt med hands-on læring. Tilpas vente/stilletid." (lærer 0. klasse på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"Utroligt gode vikinger der kunne medinddrage børnene og få dem alle til at føle sig vigtige" (lærere 0. klasse på forløbet "En dag som viking").

"Formidlingen er blevet endnu bedre (mere forfinet) end tidligere." (lærer, 0. kl. på "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Vi kom for sent herud, men der blev stadig taget rigtig godt imod. Dejligt med flere små aktiviteter, så alle havde noget at lave" (lærer, 1. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Det strækker sig langt udover læreplaner og information fra bøger, man får ting at man ikke kan læse sig til bl.a. om sprog." (lærer 2. klasse på forløbet "Fra istidsjæger til skovbruger").

"Meget livagtigt & nærværende med underviseren. Meget lærerigt!!!" (lærer, 3. klasse på forløbet "De første fiskere og jægere").

"De voksne er virkelig dygtige formidlere - har rigtig god kontakt til børnene." (lærer, 3. klasse på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Troværdige udklædninger og fortællinger. God håndtering og tydelighed ift. Elevgruppe/ledelse og instruktion." (lærer, 3. klasse på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"Meget inspirerende og indlevende fortælling om oldtiden. Fantastisk at vi besøgende oplever oldtiden "ved selv at være der" (lærer, 3. klasse på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"Underviserne var gode pædagoger og var tydeligvis vant til skolebørn. Alle børn synes, det var så sjovt at arbejde og lave ting/mad selv. Offermosen var også et hit." (lærer, 3. kl. på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"God tid og spændende fortællinger. Sjove lege og mange gøremål i forbindelse med adlavning. Børnene var meget engagerede" (lærer 3. klasse på forløbet "En dag som viking").

"Engagerede undervisere og et rigtig godt og tætpakket program. Godt at eleverne blev aktiveret i gode aktiviteter." (lærer 3. klasse på forløbet "En dag som viking").

"Fantastiske fortællinger, dygtige vikinger - også pædagogisk. Man overlader trygt børnene i deres varetægt" (lærer 3. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"We really enjoyed the experience - very well run + explained for the children. Organised." (lærer 4. klasse på forløbet "Båldalen – prøv kræfter med fortiden").

"Rigtig godt med person i karakter, påklædningen og indlevelsen var fantastisk og meget medrivende." (lærer 4. klasse på forløbet "Fra istidsjæger til skovbruger").

"Børnene var aktive i en anden tid med fysiske aktiviteter de aldrig havde prøvet før. De brugte deres hænder." (lærer, 4. klasse på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

"Altid godt at aktivere eleverne med praktiske opgaver, der samtidig understøtter forståelsen for det historiske indhold." (lærer 4. klasse på forløbet "En dag som viking").

"Meget imponerede over vores vikinge-underviseres nærvær og professionelle tilgang til os, eleverne samt aktiviteterne incl. Madlavning." (lærer 4. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Vi er blevet taget utrolig godt imod af alle formidlere. I er super nærværende & ansvarlige i jeres roller både som vikinger & lærere. I er gode til at skabe stemninger og fremstille alt som gode, pålidelige & nærværende mennesker. Tak for det. (lærer 4. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Ro og plads til fordybelse og indlevelse i vikingetiden. Fællesskab og samhørighed i grupperne. Fed oplevelse for os lærere at iagttage underviserne." (lærer 4. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Meget autentiske og engagerede undervisere, som tryllebandt vores elever" (lærer, 5. klasse på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Den pædagogiske tilgang var helt vild god." lærer, 5. klasse på forløbet "De første fiskere og jægere").

"Sjovt + spændende + lærerigt. Super engagement fra Solvej + Sørine, og elever der går glade hjem efter en dejlig dag" (lærer, 5. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Fantastisk ophold, gode faciliteter, RIGTIG dygtige instruktører." (lærer 6. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Host very helpful + accomodating. Active learning, fun, very inclusive. Organised, practical. Great learning experience." lærer 6. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Med de opdaterede faciliteter og anvendelse af disse, skabes der virkelig gode muligheder for sammenhold og fælles aktiviteter." lærer 6. klasse på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

"Forgår i en afslappet stemning med tilpas skift mellem fortælling & forskellige aktiviteter, så eleverne både er stimulerede & engagerede." (lærer, 7. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Meget lærerigt. Mange gode brugbare informationer. Passer perfekt til undervisningen i både dansk og historie" (lærer, 7. klasse på forløbet "Husmandsbørn i 1850'erne").

"Klare rammer. Smilende og tålmodige medarbejdere" (lærer, 7. klasse på "specialforløb" tilpasset klassen).

"Det oplevelsesbaserede, æstetiske arbejde er vigtigt alternativ til den kognitive tilgang til læring i folkeskolen." (Lærer fra sprogcenter for voksne på forløbet "Fra istidsjæger til skovbruger").

"Rigtig godt. Vi vil ikke kunne tilbyde eleverne samme muligheder på egen matrikel." (Lærer fra sprogcenter for voksne på forløbet "Lejrscole i vikingetiden").

Da vi ved, at vi kan gøre en forskel og både inspirere elever og lærere fagligt og socialt, er det naturligvis trist ofte at møde denne kommentar under svarmuligheden "Andet". Den afspejler såvel skolernes som Sagnlandet Lejres virkelighed og dagligdag efter konstante, løbende nedskæringer i Undervisningsministeriets driftstilskud år ud og år ind:

"Desværre er skolerne i dag for fattige til at komme på besøg endsige lejrscole. Det kunne jeg håbe I ville gøre noget for at ændre. (Lærer, 6. klasse på forløbet "En dag i jernalderlandsbyen Lethra").

ORGANISATION

Bestyrelsen

Ved årsmødet i marts 2022 indtrådte to nye medlemmer i bestyrelsen for Sagnlandet Lejre. I henhold til vedtægterne tiltrådte Lejre Kommunes ny borgmester, Tina Mandrup (V) efter kommunalvalget i november 2021 som afløser for afdgående borgmester Carsten Rasmussen (A). Folketingsmedlem og tidligere Minister for fødevarer, fiskeri og ligestilling og minister for nordisk samarbejde, Mogens Jensen (A) indtrådte ligeledes i Sagnlandet Lejres bestyrelse som afløser for forhenværende Undervisningsminister og nuværende direktør for LIFE Fonden, Christine Antorini.

Både Carsten Rasmussen og Christine Antorini har gennem henholdsvis 5 og 6 års engageret bestyrelsesarbejde ydet en værdifuld indsats for fremme af Sagnlandet Lejres arbejde. Der skal derfor her rettes en stor og varm tak til begge for godt og værdsat samarbejde.

Medlemskab af Dansk Industri (DI)

Efter fælles drøftelser i Sammenslutningen af Videnspædagogiske Aktivitetscentre i Danmark (VPAC) har alle 15 VPAC'er ved årsskiftet 2022/2023 besluttet at lade sammenslutningen indgå som foreningsmedlem under DI. Ved samme lejlighed har alle 15 VPAC'er individuelt indgået medlemskab med DI. Sammenslutningens medlemskab af DI betyder, at DI opretter et særligt sekretariat, der fremadrettet bistår VPAC'erne med foreningens drift, herunder bestyrelsesmøder, årsmøde og generalforsamling og også det politiske arbejde med interessevaretagelse og kommunikation mv. Det primære mål er, at få professionaliseret VPAC'ernes politiske arbejde, herunder ikke mindst at få større politisk gennemslagskraft og indflydelse på VPAC'ernes økonomiske tilskud og betingelser. DI arbejder bl.a. på, at omprioriteringsbidraget på 2 % bliver afskaffet fra og med 2023, en omkostning som museerne blev fritaget for i 2022. Et andet indsatsområde er arbejdet for, at turismeområdet skal betragtes som et erhverv, hvortil kulturinstitutioner som VPAC'er yder væsentlige bidrag som del af oplevelses- og turismeøkonomien i Danmark. Endelig arbejder DI sammen med VPAC'erne for, at formidling af kulturhistorie og naturvidenskab er vigtig for børn og unges dannelse og interesse for videnskab og derfor bør prioriteres højere politisk.

Strategi for fonds- og forskningsindsatser

Som opfølgning på bestyrelsens og ledelsens strategiudviklings seminar i 2019 blev der fastsat en retning for Sagnlandets langsigtede udvikling efter opførelse og indvielse af Kongehal i 2020 under overskriften:

VISION: "Sagnlandet Lejre skal udvikle sig til en minidestination med Kongehallen som epi-center".

Den vision fungerer nu som ledestjerne indenfor Sagnlandets indsatser og arbejde på tværs af afdelinger og enheder samt i eksterne samarbejdsrelationer turismesamarbejder, markedsførings og branding indsat ser.

Som opfølgning på udviklingsstrategien besluttede bestyrelsen i 2021 en overordnet fondsstrategi, hvor følgende fem større projekter skal være i fokus i de kommende år. I tilfældig rækkefølge omfatter de:

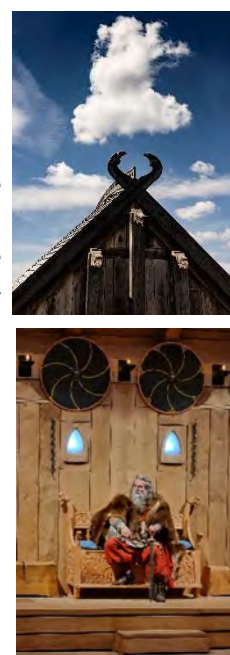
- **Publikation om Kongehallen** og Sagnlandet Lejres bagvedliggende forskningsindsats, der er lagt til grund for centrets genskabelse af Danmarks største bygning fra oldtiden, kongehallen fra 700-tallet, der blev udgravet ved Gl. Lejre i 2009.
- **Dyrenes Sagnland – Dyr i tro & tjeneste.** Anlægs- og formidlingsprojekt, der skal fremme formidlingen af Sagnlandets dyrehold i samspillet ”natur & kultur” i forhold til Sagnlandets forskellige historiske miljøer.
- **Væv på vægge- Fortællinger i billedvæv og boligtekstiler.** Forsknings- og formidlingsprojekt, der skal forsyne Kongehallen og dens møbler med eksempler på datidens ypperste boligtekstiler til højsæder, bænke, vægtæpper mv.
- **Den herligste hal – Farvestrålende fortidsarkitektur.** Udsmykningsprojekt for fortsat nyhedsværdi af kongehallen. Bemaling af Kongehallen på baggrund af den publikation, Farverige Vikinger, som Sagnlandet Lejre sammen med SAXO-Instituttet, Københavns Universitet udgav sammen med 9 forskere i 2018 efter stort forskerseminar i Sagnlandet i 2016.
- **Høj & Højfolk – Vikingernes verdensopfattelse.** Anlægs- og formidlingsprojekt og det ”tredje bygnings element” i Kongehalsprojektet, der skal tilvejebringe et digitalt formidlings- og udstillingsrum, hvor bl.a vikingernes religiøse forestillingsverdner og nordisk mytologi kan formidles.

Realisering af de enkelte projekter er dynamisk og vurderes i forhold til de fundraising muligheder, der måtte vise sig relevante. I forskningsstrategien er der desuden lagt vægt på, at Sagnlandets forskningsindsatser og samarbejder skal prioritere udvikling af sine eksisterende styrkepositioner inden for keramik- og tekstilteknologi samt formidlingsdidaktik og læring. I den sammenhæng kan det nævnes, at Sagnlandet Lejre Ultimo 2022 har indledt et nyt dragtrekonstruktionsprojekt med Nationalmuseet. Sagnlandet Lejres Dragtværksted skal lave en ny rekonstruktion af Danmarks mest berømte gravfund fra bronzealderen, Egtved-pigen. Ud over at den unge kvindes dragt skal rekonstrueres efter de seneste videnskabelige analyser, skal den gravlagtes store, vævede tæppe, der aldrig tidligere er rekonstrueret, laves af Sagnlandet Lejres Dragtværksted. Projektsamarbejdet strækker sig langt ind i 2023 og rekonstruktioner vil efterfølgende indgå i Nationalmuseets udstilling.

I 2022 er der arbejdet på realisering af to af forskningsstrategiens fem store projekter:

Kongehalspublikation undervejs

Takket være et års forskningsorlov til Sagnlandet Lejres direktør i perioden 1. april 2021-31/3 2022 foreligger nu et omfangsrigt råmanuskript til publikation om Sagnlandet Lejres genskabte Kongehal. Bogen har den foreløbige arbejdstitel ”*Kosmologi, Kongemagt & Kongelige Haller*”. Den kommende publikation bygger på en bred vifte af kilder. De omfatter både arkæologiske fund, ikonografiske kilder, historiske kilder, etnografiske kilder, islandske sagaer, fornaldersagaer, skjaldekvad samt mytologiske kilder og folketro. Et af bogens vigtige formål har været at tilvejebringe et samlet overblik over primærkilder. Materialet skal i de kommende år danne fagligt grundlag for fortsat udvikling af spændende formidling og undervisning i Sagnlandets nybyggede royale kongehalsmiljø på grænsen mellem yngre jernalder og vikingetid. I bogen belyses samspillet mellem jernalderens og vikingetidens kosmologi (dvs. den religiøse forståelse af verdens sammenhæng og indretning) og hvordan denne mentale kosmologiske verdensopfattelse er kommet til udtryk i de kongelige hallers arkitektur, indretning og rituelle brug. I løbet af 2023 skal der tilvejebringes eksterne midler til bogens publikation.

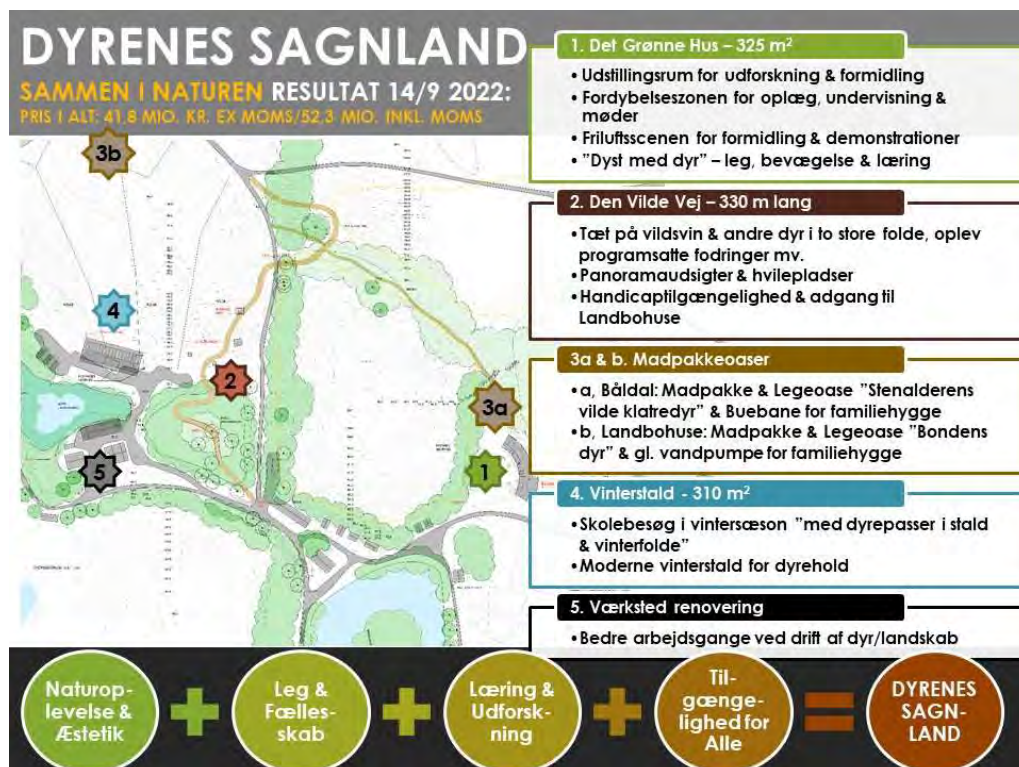

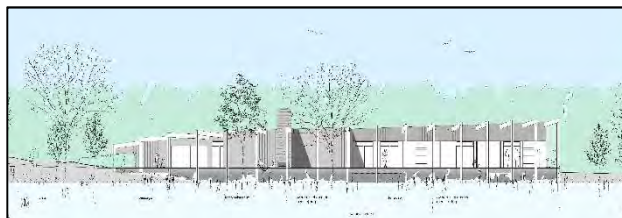
Projekt Dyrenes Sagnland – donation af 52,3 mio. kr. fra OJD-fondene

I gennem 2022 er der arbejdet på at rejse eksterne fondsmidler til Projekt Dyrenes Sagnland. Det var derfor en overordentlig stor glæde at Annie & Otto Johs. Dettlef's Fonde (OJD-fondene) den 3. oktober 2022 meddelte tilsagn om en overordentlig generøs bevilling på 52,3 mio. kr. til fuldfinansiering af det samlede projekts forskellige elementer jvf. nedenfor. Som grundlag for den opnåede fondsbevilling, var der siden november 2021 arbejdet på udvikling af et gennemarbejdet fondsprospekt ledsaget af kvalificeret budget i samarbejde med Wohler Arkitekter. Undervejs i dette arbejde er der afholdt flere møder og besigtigelser med forskellige medarbejdere fra Lejre Kommunes afdeling for Teknik og Miljø, med FORS og med diverse entreprenører for bedst muligt at sikre projektets bygbarhed og prissætning.

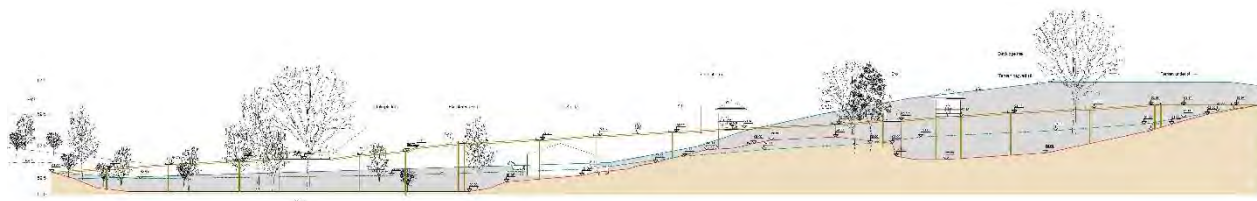
Med Projekt Dyrenes Sagnland ønsker vi at styrke og udbygge formidling af Sagnlandets historiske dyreracer, der fra stenalder til 1800-tal har spillet en vigtig rolle i samfunds- og landskabsudvikling. Prospekt og byggeprogram er udviklet på baggrund af stort personale seminar med deltagelse af alle Sagnlandet Lejres fastansatte medarbejdere. Ved seminaret var opgaven at sikre projektets relevans og funktionalitet ved at anskue det ud fra forskellige brugeres behov. Brugerne omfattede familieturister, skoler og erhvervsturister samt dagligt driftspersonale.

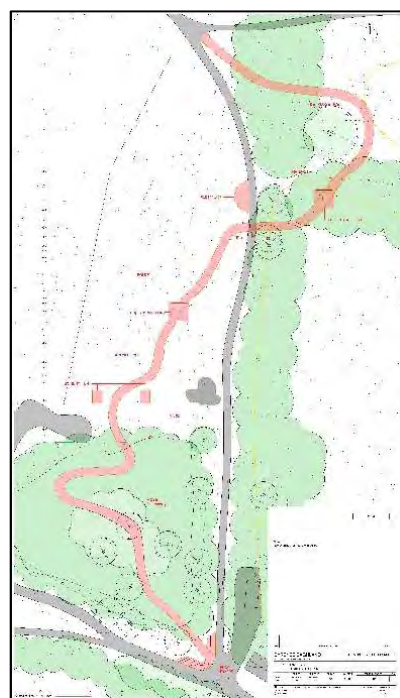
Seminarets værdifulde input blev viderebearbejdet i en projektarbejdsgruppe på otte personer og yderligere kvalificeret via studiebesøg og dialog med medarbejdere og ledere ved andre attraktioner som *Skandinavisk Dyrepark*, *Det Grønne Museum*, *Kattegatcentret* og *Ree Park Safari*. Det samlede prospekt og byggeprogram omfatter – ud over en grundlæggende byggemodning i form af etablering af vand, el, fibernet og kloak – fem forskellige hovedelementer:

- **Det Grønne Hus** er en ny udstillingsbygning på ca. 325 m², der er suppleret med udendørs formidlingsscene og aktivitetsområder. Udstillingsbygningen er opdelt i to zoner, udstillings-zone og fordybelseszone, der efter behov kan sammenlægges eller adskilles. Fleksibel zoneopbygning skal sikre, at bygningen kan håndtere flere brugergrupper med forskellige behov samtidigt, herunder f.eks. præbooket naturvejlederundervisning, foredrag og møder, samtidig med, at udstillingsområde er tilgængeligt for alle gæster på egen hånd.

- **Den Vilde Vej** er en 330 meter lang kørestolseget panorama- og oplevelsesrute, der leder gæsterne gennem to store dyrefolde med henholdsvis vildsvin samt får, geder og kreaturer. Den Vilde Vej konstrueres som en bred træbro, der slynger sig gennem et naturskønt og stærkt kuperet istidsmoræne landskab og visse steder når op i 5-6 meters højde over terræn. Den Vilde Vej begynder ved Dragtværksted og leder med en svag og jævn stigning frem til 1800-tals områdets Krikkebjerg huse, der hidtil har været vanskeligt tilgængeligt for dårligt gående pga. de store terrænforskelle.

- **To "Madpakkeoaser"** for familiepicnic i det grønne med tilknyttet legeområde for Sagnlandets mindste gæster etableres ved henholdsvis Krikkebjerg Huse og Det Grønne Hus. Legeområderne ved henholdsvis Krikkebjerg Huse og Det Grønne Hus består af smukke klatredyr af et udvalg af henholdsvis 1800-tallets tamdyrsracer og stenalderens vilde jagtdyr. De skal stimulere motoriske færdigheder hos de mindste børn samtidig med, at de illustrerer udvikling af fauna og klima i Danmark.
- **Vinterstalden** er en ca. 300m² stor, moderne løsdriftsstald, der både øger dyrevelfærd og letter håndtering af dyrehold. Vinterstalden gør der samtidig muligt at udvikle undervisningsforløb, hvor skoleklasser kan komme med Sagnlandets naturvejleder og dyrepasser "bag kulisserne" og komme helt tæt på dyrene og lære om deres adfærd, håndtering mv.

- **Værkstedetsrenovering** omfatter en opgradering af Sagnlandet Lejres nuværende driftsfacilitet *Tømmerladen* med tilhørende omgivelser. Tømmerladen ligger i nær tilknytning til det sted, hvor den kommende Vinterstald skal opføres. Samspil mellem Tømmerlade og Vinterstald skal sikre effektiviseret drift af Sagnlandet Lejre som et økologisk besøgslanbrug.

Projekt Dyrenes Sagnland skal desuden konstrueres så bæredygtigt som muligt, f.eks. ved integration af jordvarme og solceller. De forskellige elementer i Projekt Dyrenes Sagnland skal etableres etapevis gennem de kommende år og forventes fuldt realiseret senest i 2026. Der skal her lyde en hjertevarm tak for den overordentlig generøse donation fra *Annie & Otto Johs. Detflef's Fonde*, der er Sagnlandet Lejres største enkeltdonator gennem årene. Fonden støttede tilbage i 2017 Sagnlandet Lejre med 12,9 mio. kr. til projekt *1800-tals spisehus og aktivitetsområde*, der blev indviet i sommeren 2019.

Kvalitetsledelsessystem

I 2020 blev der taget initiativ til udvikling af et samlet kvalitetsledelsessystem for Sagnlandet Lejre. Det omfattende arbejde – der vil vare flere år – skal sikre, at væsentlige arbejdsgange og procedurer i alle Sagnlandets Lejres forskellige afdelinger efterhånden dokumenteres og nedskrives efter et fast system. Kvalitetsledelsessystemet skal sikre ensartethed, overskuelighed og transparens i organisationen, dens opgaver og ressourcer for at sikre bedst mulig opgaveløsning, prioritering og bemanning.

Efter et vel gennemført generationsskifte i Sagnlandet Lejres vikingesområde i maj 2022, er der i årets løb arbejdet videre med udvikling og dokumentation af områdets procedurer, der samtidig tager hensyn til områdets omfattende fysiske forandring efter opførsel og åbning af Kongehalsmiljøet i sommeren 2020. Der er ligeledes arbejdet med procedurer for Jernalderområdet, herunder procedurer for afvikling af faste gruppearrangementer for blandt andet virksomheder. Der er ligeledes arbejdet med nedskrivning af de væsentlige elementer i Sagnlandet Lejres pædagogik og didaktik. Endelig er der taget hul på en revision og sortering af Sagnlandets efterhånden meget omfattende bibliotek, der på sigt skal registreres i et nyt, professionelt biblioteksdatabasesystem.

MARKEDSFØRING OG KOMMUNIKATION

Sagnlandet Lejre arbejder for at skabe positiv opmærksomhed omkring sit alsidige virke. Her ved bidrager Sagnlandet med positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjællands unikke kulturhistoriske værdier og oplevelser for kulturturister, børnefamilier, skoler og institutioner, der ønsker at kombinere leg og læring med aktive natur- og kulturoplevelser. Kommunikations- & Salgsafdelingens aktive PR-indsats omfatter i stadigt større omfang sociale medier og digitale platforme, mens trykte medier – som i samfundet generelt – er i aftagende.

Dertil kommer samarbejder med diverse medieaktører på ad hoc basis, typisk filmselskaber og lignede. Afhængigt af medie- og målgruppe vinkler og skriver vi historierne forskelligt for at nå så stor en del af Danmarks befolkning som muligt. Målet er at styrke befolkningens interesse for kulturhistorie i almindelighed og kendskabet til Sagnlandet Lejres kulturhistoriske arbejde og aktiviteter i særdeleshed. Det skal sikre, at Sagnlandet er "top of mind", når familier og turister skal vælge mellem dagens mange eksisterende kultur- og oplevelsestilbud.

Digital PR via www.sagnlandet.dk

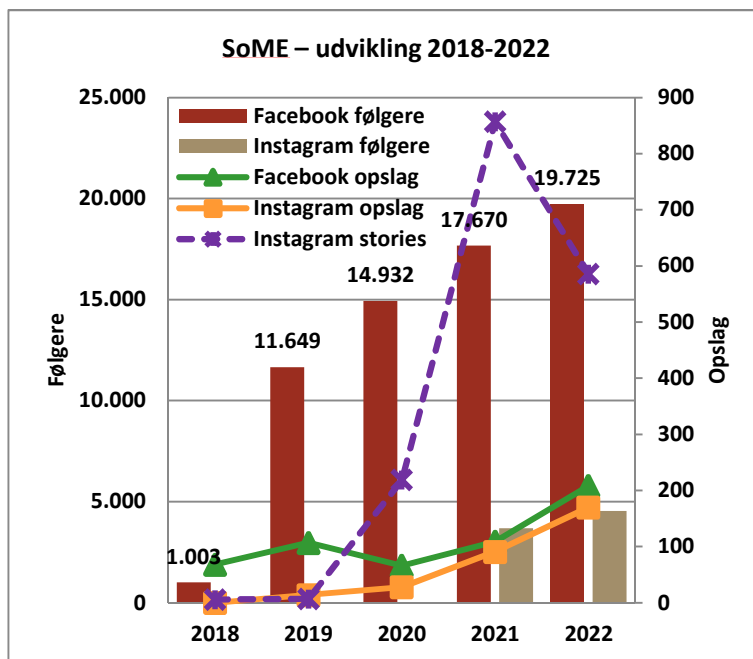
I 2022 har www.sagnlandet.dk pr. 31/12 i alt opnået 98.031 unikke brugere. Samme periode i 2021 lød på 123.015 unikke brugere. Det umiddelbart voldsomme fald på -20,4% i forhold til sidste år, skyldes eksterne faktorer. I første del af 2022 blev der i Danmark indført skærpede teknologiske og lovgivningsmæssige krav. De fik Google Analytics til at ændre deres hidtidige algoritmer og skærpede GDPR-regler fik bl.a. Apple til at indsamle langt færre data i forbindelse med gæsters websitebesøg. Hertil kom ny opsætning af "tracking funktioner" fra mange IT-leverandørers produkter. Hvor brugerne tidligere selv har skullet slå tracking fra (hvad mange har glemt/undladt), når de surfer på nettet, har ny skærpet lovgivning gjort det almindeligt, at brugere af telefoner eller andre devices aktivt skal lå tracking til.

Samlet set har samspillet af disse udefrakommende ændringer medført, at det dels er blevet vanskeligere at spore besøg på sin hjemmeside og dels er effektiv SEO (Søgemaskine optimering) blevet vanskeligere. Konsekvensen er forringet mulighed for registrering af website besøg i forhold til tidligere. Ydermere har Google annonceret, at deres nuværende analyseværktøj Google Analytics Universal nedlægges per 1. juli 2023. Systemet erstattes af Google Analytics 4. Det har - og vil fortsat fremadrettet - betyde en forringelse af de data, som Sagnlandet Lejre har mulighed for at indsamle. Fra 2023 vil Sagnlandet derfor skifte til det nye system samtidig med at lovmæssigt krævede ændringer og begrænsninger for dataindsamling vil blive implementeret. Det vil samtidig blive fulgt af omprioritering af Sagnlandet Lejres website strategi, hvor fokus vil blive hurtigst muligt at forsøge at tilpasse hjemmesidens indhold og SEO til det nye system og de anderledes sammensatte søgealgoritmer, der måtte vise sig relevante i 2023.

Digital PR via SOME

I 2022 er der lavet 208 status opdateringer på www.facebook.com/SagnlandetLejre/ i form af fortællinger, foto og videoklip og 170 opslag og 586 stories på www.instagram.com/sagnlandetlejre.

I 2022 har Sagnlandets Kommunikationsafdeling valgt at fastholde sidste års opprioritering af indsats på sociale medier som Facebook og Instagram, delvis på bekostning af andre indsatsområder som f.eks. produktion af journalistisk bearbejdede pressemeddelelser. Denne strategi er valgt af to årsager. Dels er planlægningen af Sagnlandet Lejres sæsonprogram og aktiviteter, og dermed den værdikæde af info der går forud - ofte op til 8 måneder - før afvikling af konkrete aktiviteter - endnu påvirket af organisatoriske efterveer af Covid19-pandemien. Dels øges sociale mediers effektivitet, bredde og rækkevidde, mens rækkevidde for traditionelle, trykte, betalingsmedier fortsat falder. Den øgede indsats med Sagnlandet Lejres SoMe platforme har medført, at Sagnlandets:

- Facebookprofil: har opnået 19.725 følgere (+11,6%) i 2022 (17.670 følgere i 2021).
- Instagramprofil: har opnået 4.539 følgere (+22,9%) i 2022 (3.693 følgere i 2021).

Presseindsats og særlige mediesamarbejder

I 2022 har Sagnlandet Lejre produceret 9 pressemeddelelser, målrettet særligt udvalgte medier, som herefter har produceret redaktionelle historier. Pressemeddelelserne har dels handlet om konkrete oplevelser, man som gæst kan få i Sagnlandet Lejre, dels om Sagnlandet Lejres særlige fagligheder, f.eks. inden for tekstilteknologi og endelig særlige nyheder som OJD-Fondens store donation til projekt Dyrenes Sagnland.

År 2022 har desuden budt på flere særlige mediesamarbejder. Her skal følgende to kort fremhæves:

- **Mission Valhalla** i samarbejde med DR Ramasjang og DR's produktionspartner Mainland Aarhus. Børneprogramserien *Mission Valhalla* i 12 afsnit ledsaget af særlig musiktrailer blev optaget i Kongehallen. I Mission Valhalla kunne børnene opleve alle de kendte og populære Ramasjang karakterer i roller som de nordiske guder. Hr. Skæg som Odin, Motor Mille som Idun, Onkel Reje som Thor, Silja som Freja og Kristian som Loke. Alle afsnit er optaget rundt i Sagnlandet Lejres landskab og historiske miljøer. Første afsnit af børneprogrammet havde premiere 1/7 2022 på DRs' Ramasjang-kanal (www.dr.dk/drtv/serie/mission-valhalla 320320). I løbet af 2022 er afsnittene samlet set sendt 90 gange på landsdækkende flow-TV, hvortil kommer streaming. DR LÆR har desuden produceret undervisningsmaterialer om Nordisk Mytologi til børneserien.
- **Gåden om Odin** i samarbejde med DR 2. Dokumentarserien *Gåden om Odin* i 6 afsnit blev optaget i Kongehallen. Der er tale om en opfølgning på dokumentarserien *Gåden om Danmarks første konge*, en af de kvalitativt bedste, danskproducerede historieprogrammer, der blev sendt ultimo 2021. I begge dokumentarserier er historiker og journalist Cecilie Nielsen vært og Sagnlandet Lejres Kongehal brugt som ramme for en række interviews af et ekspertpanel af forskere. I 2022 omfatter ekspertpanelet bl.a. Sagnlandet Lejres bestyrelsesmedlem professor ph.d. Søren Michael Sindbæk og Sagnlandet Lejres direktør.

I *Gåden om Odin* optræder Kongehallen i en selvstændig rolle for dramadokumentaroptagelser med flammende langild ved hvilken en religionshistoriker konfronteres med en oldtidskonge i fuld ornat fra yngre jernalder. Første afsnit blev sendt 8. marts 2023 og alle afsnit kan streames fra nettet.

Tour de France i Lejre

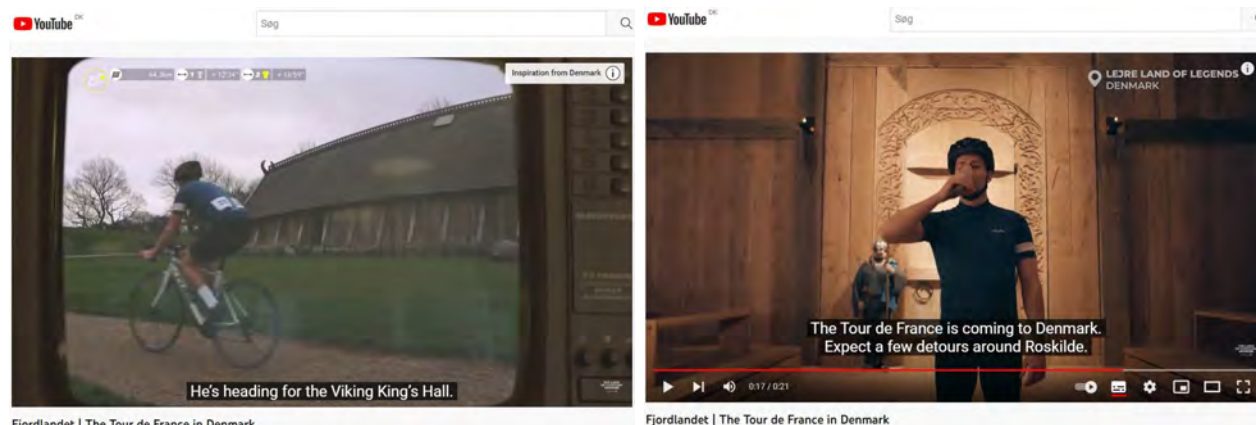
Afholdelsen i juli 2022 af *Tour de France* i Danmark blev en helt ekstraordinær og verdensomspændende PR-mulighed, som Sagnlandet Lejre lagde stor energi i og i et godt samarbejde med Lejre Kommune. Ruten løb mindre end 3 kilometer fra Sagnlandets Lejres hovedindgang. Det betød dels at adgangsvejen til Sagnlandet Lejre var afspærret lørdag 2. juli, hvorfor vi måtte holde lukket for gæster, og dels, at cykelløbet gav en række helt unikke muligheder for eksponering og synliggørelse af Sagnlandet Lejre og ikke mindst vores store vikingetids kongehal. Under selve cykelløbet blev det valgt at fokusere på 3 forskellige indsatser:

1. Fysisk markering og fejring i landskabet som skulle tiltrække opmærksomhed fra Tour de France studiets helikopter og tv-kameraer under afviklingen af etappen 2. juli
2. Deltagelse med repræsentanter i vikingedragt i VIP og startområdet i Roskilde.
3. Stemningsskabende tilstedeværelse, gæsteunderholdning og uddeling af rabatbilletter under Gul Folkefest i Lejre. Dette samarbejde var godt faciliteret af Lejre Kommune og Lejre Bibliotek og Arkiv.

Efter en velafviklet etape med dansk sejr, havde den samlede indsats blandt andet resulteret i over 3.000 uddelte rabatbilletter, et pressedækket møde mellem en velklædt fransktalende Sagnlands-viking og Tourens direktør Christian Prudhomme, samt TV-eksponering af Sagnlandet i 190 lande. Eksponeringen inkluderede vikinger klædt fra top til tå i Dragtværkstedets specialproducerede, plantefarvede vikingedragter i "Tour-gul", et 20 meter langt special produceret banner langt i Sagnlandets mægtige skibssætning og – ikke mindst – Kongehallen selv, som blev vist og omtalt under etappen.

Forud for Tourens besøg i Danmark blev Sagnlandet Lejre og Kongehallen markedsført viralt i Frankrig, Tyskland, Holland, Italien og England fra ultimo marts og frem til Tourens afvikling som et Must-see i samarbejde med VisitDanmark. VisitDanmark havde til den brug produceret en humoristisk, digital kampagnevideo til det europæiske marked i fem, landsdelsspecifikke versioner. Sagnlandet Lejres Kongehal var repræsentant for en særlig seværdighed på Sjælland, Ny Carlsberg Glyptotek for Hovedstaden, Fjordens Hus af Olafur Eliasson for Østjylland, H. C. Andersens Hus for Fyn og "Sønderjysk kaffebord" for Sønderjylland. Kampagnen kan ses på <https://www.youtube.com/watch?v=-gqqPhZAHPE>

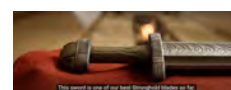

Øvrige PR-samarbejder

Udover diverse tv- og filmsamarbejder, der eksponerer Sagnlandet og provinsen som udflugtsmål på mere utraditionel vis, er en vigtigt turismefremme indsats det faste samarbejde med VisitFjordlandet og andre turismeaktører i området. Udover stort indstik i Jyllandsposten om området som attraktivt feriemål er samarbejdet om en gratis shuttlebus service baseret på "hop on-hop off princip" for turister gentaget i højsæson 2022 i opdateret og forbedret udgave på baggrund af pilotforsøget i 2021. Shuttlebussen kørte efter fast ruteplan gæster gratis rundt i VisitFjordlandets naturskønne område, der dækker Roskilde, Frederikssund og Lejre kommuner. I 2022 havde bussen stop ved Sagnlandet 3 dage om ugen flere gange dagligt (onsdag, fredag og søndag). Shuttlebussen, en gul HT bus dækket af visuelt materiale, understøtter fortællingen om Fjordlandets mange attraktive udflugtsmål, herunder Sagnlandet Lejre. Bussen var således på den ene langside dækket af kæmpegrafik af Kongehallen. Formålet med shuttlebussen er, at gøre det lettere for publikum uden egen bil at besøge områdets attraktioner.

Et andet særligt samarbejde i 2022 har været udviklingen af et rollespilssværd i samarbejde med producenten Epic Armory. Der er tale om det første rollespilssværd, der i alle mål og detaljer er konstrueret efter et originalt vikingesværd udvalgt af Sagnlandet Lejre. Forlægget er det fornemme sværd "Osted-sværdet", der blev fundet i 1834 i Osted i Lejre Kommune. Originalen er udstillet på Lejre Museum, mens Sagnlandet Lejre har fået fremstillet en smuk rekonstruktion i metal, der anvendes i formidlingen i Kongehallen. Takket være rollespils-kopien i hårdt skum kan skolebørn nu prøve at kæmpe med en nøjagtig kopi af sværdet. Det specielle samarbejde er resulteret i en engelsksproget, international PR-video på sociale medier: www.youtube.com/watch?v=JmZj6WcT_v4&t=8s.

Sidst men ikke mindst har TRAP Danmark valgt et foto af Sagnlandet Lejres Kongehal som forside på deres rigt illustrerede bog om Lejre Kommune, der udkom maj 2022. Bogen rummer omfattende viden om Lejre Kommunes natur, historie, kultur og samfundsforhold beskrevet af 123 forskere og eksperter.

ØKONOMI

Årsresultat 2022

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2022 (kr.)	2021 (kr.)
Undervisningsministeriet (driftstilskud)	5.230.000	5.263.000
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.290.415	2.285.000
Diverse offentlige	61.360	115.166
Entreindtægter	6.844.256	5.970.040
Varesalg, butik og kiosk	3.631.230	3.235.897
Øvrige indtægter	2.951.729	4.288.529
Periodisering donationer (Velkomstcenter 2009, Hvidesøhus 2019, Sagnkongernes Verden 2021)	2.472.748	2.234.923
NETTOOMSÆTNING	23.481.738	23.392.555
Vareforbrug	-2.339.080	-2.162.431
Andre driftsindtægter (Omsætning indkøbscentral – byggeri Sagnkongernes Verden)	474.267	526.298
Andre driftsindtægter (Lønrefusioner))	968.788	1.019.548-
DÆKNINGSBIDRAG	22.585.713	22.775.970
Personaleomkostninger	16.477.596	-16.077.964
Øvrige omkostninger (salgs-, ejendoms-, auto- og administrationsomkostninger)	-4.198.912	-4.213.651
Af- og nedskrivninger	-1.296.350	-1.327.662
Andre driftsomkostninger (omkostninger vedrørende byggeri Sagnkongernes Verden)	-464.965	-517.024
DRIFTSRESULTAT	-280.481	639.669
Indtægter af kapitalandele	-839.703	-818.550
Andre finansielle omkostninger	-151.812	-129.458
ÅRETS RESULTAT	-1.271.996	-308.339
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Henlæggelser til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver ¹⁾	0	0
Overført resultat	-1.271.996	-308.339
I ALT	-1.271.996	-308.339

1) Sagnlandet Lejres mange historiske miljøer er særdeles vedligeholdelseskrevende. Hensatte midler gør det muligt at gennemføre større, samlede renoveringer af bygninger og landskabsinstallationer på forsvarlig vis.

Siden 2016 har resultatopgørelsen afspejlet, at Fonden Sagnlandet Lejre har bygget "Sagnkongernes Verden" finansieret af private fonde. Det gælder fortsat i resultatopgørelse 2022, om end i begrænset omfang, idet den sidste inventarproduktion og indretning næsten blev tilendebragt i 2022. Sagnlandets dækningsbidrag udgør i 2022 i alt 22,6 mio. kr. sammenlignet med

22,8 mio. kr. i 2021. Selvom Sagnlandet Lejre i 2022 har formået at øge sine egne indtægter med ca. 11% i forhold til 2021, ender året med et samlet underskud på 1,3 mio. kr. Heraf udgør 0,4 mio. kr. dog træk på henlæggelser på reserven til særlige vedligeholdelses opgaver, mens andre 0,4 mio. kr. afspejler årets ekstraordinære udgifter til energi, brænde og foder, hvor priser er steget voldsomt pga. krigen i Ukraine. De sidste 0,5 mio. kr. afspejler, at Sagnlandets forventning til vækst mål på egne indtægter ikke kom helt i mål.

Samfundsregnskab

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- Direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter.
- Indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt.
- Bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet.

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkedets Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisters forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

Sagnlandets direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidrag fra samfundet til Sagnlandet i 2022 er på 3.061.934 kr. (I 2021 var samfundets nettobidrag 3.330.535 kr.).

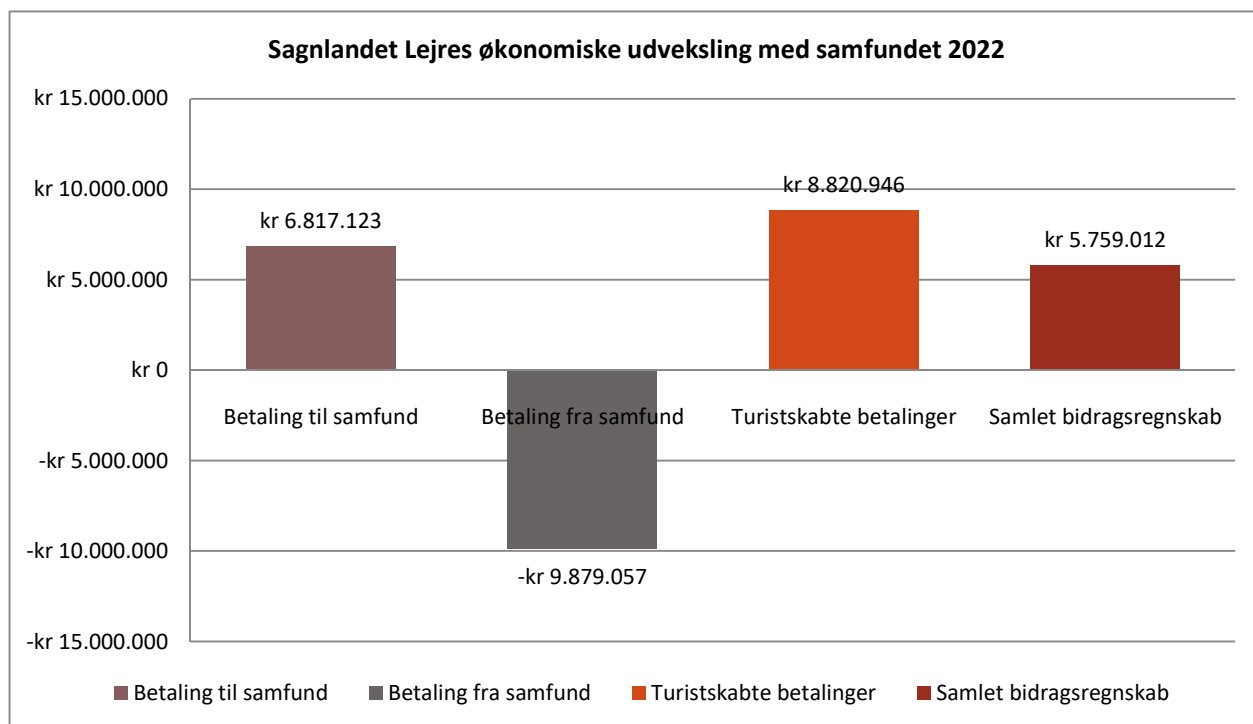
Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 4.458.481 kr. mindre end de samlede driftstilskud på 7.520.415 kr., som Sagnlandet Lejre i 2022 modtog i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke. Målt på regnskabstal har Sagnlandet i 2022 således returneret ca. 59 % (4,5 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet 2022			
BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	4.690.016 kr.	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.520.415 kr.
ATP	124.484 kr.	Købsmoms, netto	1.158.161 kr.
Salgsmoms	1.415.605 kr.	Refusion, fleks-job mv.	973.118 kr.
Energiafgifter netto	305.224 kr.	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	36.503 kr.
Fleksjobbidrag Stat	92.216 kr.	Refusion, energiafgifter	129.500 kr.
AUD, FIB, Barselsfond mv.	189.578 kr.	Div. offentlige tilskud	61.360 kr.
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	6.817.123 kr.	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	9.879.057 kr.
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		3.061.934 kr.	

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 59 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2022		
Antal besøgende i alt	67.161	
Hvoraf	53.326	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	9.557	besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
Hvoraf	4.278	besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
I alt udgør	48.681	af det samlede besøgstal endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	21.227.106 kr.	
Af samlet antal besøgende vælger	5.301	at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	3.975.596 kr.	
Samlet skaber alle de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	25.202.702 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	12.601.351 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	33	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 33 arbejdspladser bidrager med	8.820.946 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	5.759.012 kr.	Samlet set bidrager Sagnlandet positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.

Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (Kyst/Naturturisters døgnforbrug 2022) og sammensætningen af Sagnlandets 67.161 besøg i 2022 opgjort vha. gæsteanalyser.

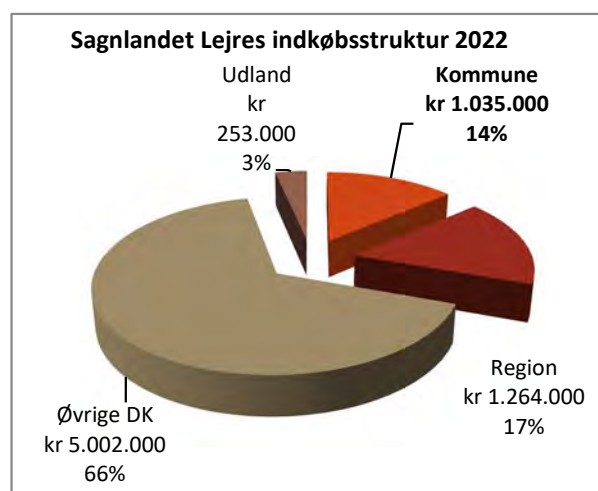
Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 8.820.946 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 3.061.934 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2022 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 5.759.012 kr. (I 2021 var Sagnlandets nettobidrag 5.400.028 kr.).

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2022 i alt 7.554.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser. (I 2021 var beløbet på i alt 6.701.000 kr. ex. moms).

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi. I 2022 har Sagnlandet lagt betalinger for 1.035.000 kr. alene i Lejre Kommune til gavn for det lokale erhvervsliv. Vi forventer, at det tal øges i 2023 i takt med, at realiseringen af Sagnlandet Lejres næste store fondsfinansierede projekt, Dyrenes Sagnland, påbegyndes.

I 2021 var beløbet Sagnlandet erlagde i Lejre 1,4 mio. kr., i 2020 var det 2,4 mio. kr., i 2019 var det 11,9 mio. kr., i 2018 var det 3,1 mio. kr., i 2017 var det 3,3 mio. kr., i 2016 var det 3,4 mio. kr. Tilbage i 2015, før Sagnlandet Lejre iværksatte sine store udbygningsarbejder Sagnkongernes Verden og Historisk Spisehus, var tallet 0,8 mio. kr.

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed i 2022 skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 5,7 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning. Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor har ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden med konsekvens for fremtiden.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- Sagnlandet Lejre er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse.
- Sagnlandet Lejre er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse". Disse seværdigheder symboliseres ved et brunt Johannekors på vejviserskilte ved landevejene for at gøre opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- Sagnlandet Lejre er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A. Det gør det muligt for givere at fratrække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være Sagnlandet Lejres protektor.
- Sagnlandet Lejre ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.
- Sagnlandet Lejre modtog i 2020 Snedkerprisen som innovativ bygherre, der med Kongehallen har vist et prisværdigt eksempel på udøvelse af snedkerhåndværket, der er teknologisk innovativt og præget af stor respekt for håndværkstraditioner.
- Sagnlandet Lejre modtog i 2020 Amalienborgmedaljen og Amalienborgprisen i påskønnelse af genskabelsen og formidlingen af Kongehallen samt Sagnlandets øvrige formidling fra jægerstenalder til 1800-tal.

TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2022 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets ulønnede bestyrelse samt vores mange netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2022.

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:

Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde (*Projekt Dyrenes Sagnland*), A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (*Projekt Sagnkongernes Verden*), Augustinus Fonden (*Projekt Sagnkongernes Verden*), Lejre Kommune og Roskilde Kommune (*Skoleaftale 2020-2021/2021-2022*) Sagnlandets Venner i Lejre (*frivillig hjælp*).

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes:

Furi Appel og Gunnar Niskers Fond. Medlemmerne af Sagnlandet Lejres Erhvervsklub (BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, København; BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, Roskilde; Beierholm Revision, Himmelev; Bondeskovgård Savværk; Dansk Drone Kompagni; Danske Bank, Roskilde Afd.; Danheim Music; Emil Nielsens Smedeværksted A/S; Elgaard Architecture; Gundested Campinghaver; Hegnsmontagen; Hoffmann, A/S; Honestus & Partners; Julius Nielsen & Søn A/S; Knit Garden ApS; Kirkebjerggaard Landskabspleje; KnitGarden; Nyborg & Rørdam Advokatfirma P/S; Restaurant Herthadalen; SB Murer ApS; Roskilde; Vestergaard Company A/S; VVS Firmaet Bad Experten A/S; Wohlert Arkitekter; Åvang Aps. - Byg, Anlæg & Park) samt frivillige private bidragydere.

Lars Holten, direktør

HERTHADALEN
1780 • 1258

HOFFMANN
Den løsningsorienterede partner

Honestus
& PARTNERS

A/S JULIUS NIELSEN & SØN
TØMRER • LØSNER • VÆRKTØJ • INDVIND • VODKESPEJLERE

NYBORG × RØRDAM
ADVOKATFIRMA

VVS firmaet
BAD
experten

WOHLERT Arkitekter AS

COMPANY
VESTERGAARD
AIRCRAFT SERVICE TRUCKS

ÅVANG

BEIERHOLM
VI SKABER BALANCE

DK DANSK DRONE KOMPAGNI

Danske Bank

ELGAARD
ARCHITECTURE

GUNDESTED
CAMPINGHAVER

HEGNSMONTAGEN
- Salg og montage af hegn

2022 – I ORD OG BILLEDER

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks 15 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC), der modtager driftsstøtte fra Undervisningsministeriet. VPAC'erne dækker:

- *"... de tekniske & naturvidenskabelige og de kunstneriske, kulturelle, historiske, litterære og filosofiske områder, er ikke museer, men står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber - og hvis koncept bygger på vidensformidling via publikums aktive deltagelse."* (www.uvm.dk)

For at have status af VPAC og opnå driftsstøtte til videnspædagogisk arbejde, skal vi hvert år dokumentere, at Sagnlandet lever op til Undervisningsministeriets kriterier for støtte. De omfatter bl.a. krav til faglighed, kvalitet, udvikling, relevans for grundskolen, samarbejder lokal, nationalt og internationalt mm.

Til supplement af udvalget af strategiske indsatser beskrevet i foregående afsnit, præsenterer vi i det følgende et kalejdoskopisk vue i ord og billeder af Sagnlandets alsidige arbejdsområder. De udvalgte eksempler og aktiviteter fra sæson 2022 illustrerer, hvordan vi i praksis har løftet vores videnspædagogiske arbejde. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over alle årets aktiviteter og samarbejder, men alene illustrative eksempler samlet under hovedoverskrifterne Formidling, Forskning og Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning. I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

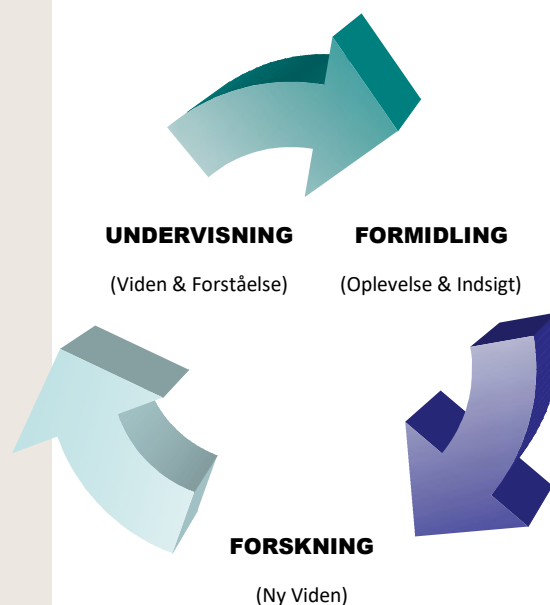
SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

Gennemførelse af kommercielle aktiviteter i alle områder skaber økonomisk grundlag for at opretholde kredsløbet. Salg af fortidsfamilie- og lejrskoleophold, teambuildingforløb, møder, konferencer, erhvervsklubmedlemsskaber, historiske souvenirs i Butik, Potteri, Dragtværksted, Smedie og historisk inspirerede retter i Cafe bidrager hertil. Alle ydelser er indarbejdet i Sagnlandets kulturhistoriske formidling og rammer.

SAGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Træd ud i naturen og ind i historien

Sagnlandet Lejres 43 ha store, smukke landskab indbyder sine gæster til at drage på tidsrejse. Mellem bakker, søer, skov og overdrev ligger en perlerække af forskellige historiske miljøer, der venter på at blive opdaget. Her kan gæsten bl.a. møde istidsjægerens beskedne, mobile lejrtekte af rendyrskind og se hans sofistikerede redskabsinventar lavet af flint, ben, tak og træ på lejrpladsen *Ranaa*. Med disse ressourcer sikrer han sig livets opretholdelse i en tør, kølig tundratid for ca. 12.000 år siden, dengang landet endnu lå som et åbent, jomfrueligt landskab med sparsom trævækst hvor store flokke af rener vandrede rundt. I skoven ved søbredden møder man derimod skovjægerens sommerhytte på bopladsen *Athra*. Her er hytten bygget af grene, tagrør og skind. Sådanne hytter har været ramme for Ertebølletidens jægere og samlere, når de for ca. 7000 år siden opretholdt livet ved fiskeri suppleret med jagt og indsamling af nødder, bær, svampe og andet godt fra urskovens spisekammer, der nu dækkede landet.

Rejser man videre frem til tiden omkring Kristi fødsel, møder man jernalderbondens langhuse i landsbyen *Lethra*. Den ligger indhegnet omkring en fælles tofte ved kanten af en lille sø, mens små agre strækker sig ind mod den store, mørke højskov af ældgamle bøge, der er jernalderens karakteristiske skovtræ. Træder man ind gennem langhusenes lave døre opdager man, at folk og fæ nu bor under samme tag. I husets ene ende er ildsted og sengelejer, mens båse til kreaturer optager husets anden halvdel.

Fra jernalder bøndernes simple langhuse kan man drage halvandet årtusinde frem i tid og aflægge besøg i den mægtige *Kongehal* fra 700-tallet, der knejser højt på en bakketop. Her, på kanten mellem yngre jernalder og vikingetid, fornemmer man, at Danmark som rige og kongemagt for alvor er ved at træde ud af fortidens tåger. I hallens, hvælvede, højløftede salsrum ser man kongens fornemme trone flankeret af bænke, kister og skamler. I magtens arkitektur kender alle sin plads, og ingen gæst er i tvivl om, at hallens hersker residerer i salen bag den 3,5 meter høje og 400 kg tunge dør af eg, der er prydet med svære jernbeslag formet som orme, ørne, vildsvin og ulvehoveder.

Drager man videre gennem Sagnlandets landskaber ad hulveje med stynede pile ender man i 1800-tallets små fattige husmandssteder, *Krikkebjerg Huse*. De er som taget ud af et guldaldermaleri, hvor grise og ænder går rundt og grynter og snadrer omkring de stråtekte, hvidkalkede bindingsværkshuse. Her møder man husmandskonen, der hæger om sin sortbrogede

gris, der skal sikre sul og mad til familien, når vinteren kommer. Ved husene er små jordlodder med nytteplanter som f.eks. humle til den vigtige brygning af øl til husholder og her dyrkes den nymodens afgrøde, *poteten*, dvs. kartoflen, der nu for alvor indgår i bondens basiskost.

Udover at opleve historiens små og store vingesus i mødet med dragtklædte tidsvidner, der beretter om livet i netop deres tidsalder, byder Sagnlandets *Båldal* på tid til fordybelse og fælles samvær omkring bålsteder. Her bager små og store gæster små fladbrød af mel, de møjsommeligt selv har gruttet på området store skubbekværne, mens bålet næres af brænde, de selv har prøvet at hugge med jernalderens økser. I Båldalen kan man også selv padle i såvel stenalderens stammebåde samt trække i årene i 1800-tallets jollepramme.

Arkæologens tålmodige virke kan man udforske i området *Arkæologisk Værksted*. Her venter glæden ved selv at fremdrage oldsager af sandet ved hjælp af metaldetektorer og ved omhyggeligt at sigte sand i det store arkæologiske vandsold, der gemmer på mønter, tænder, perler, ravstumper, potteskår mv. På sejlturen søen rundt opdager man samtidig de åbne, arbejdende værksteder, *Potteri* og *Dragtværksted*. Her deler dygtige rekonstruktionshåndværkere deres viden og demonstrerer deres fingerfærdigheder samtidig med, at man som gæst selv prøve kræfter med såvel ler som ild.

I 2022 afsluttede Sagnlandets dyrepasser sin efteruddannelse til naturvejleder. I de kommende år vil formidlingen af Sagnlandets historiske dyrehold komme yderligere i fokus i takt med at projekt Dyrenes Sagnland realiseres (*se dette*).

At træde ud i naturen og ind i historien i Sagnlandet Lejre er en sanselig oplevelse, hvor man sammen udforsker vores forfædres liv og levned i mødet med engagerede formidlere. Velkommen i historien i udvalgte glimt og billeder fra sæson 2022.

Stenalderjægerens fodtøj af skind og plantematerialer

En umiddelbart ydmyg men ikke desto mindre altafgørende beklædningsdel for succesfuld overlevelse, *skoen*, var et særligt fokusemne i stenalderområdernes udredningsarbejde og formidling i 2022. Her blev 30.000 år gamle "fodpose-klædte" fodspor fra sydvestfranske grotter og spredte fund af rester af fodtøj fra skovtidens jægere kombineret med etnografiske paralleller fra naturfolk i et kvalificeret bud på udviklingen af menneskehedens ældste fodtøj.

Dette udredningsarbejde resulterede i udskillelsen af to grundlæggende traditioner for fodbeklædning: 1) den fugt- og kuldeisolerende *fodpakning* fremstillet af animalske produkter som skind og sener og 2) den varmeisolerende *sålbinding* baseret på vegetabiliske materialer af forskellige plantefibre og træmaterialer. Disse to ældgamle traditioner "*fodposen*" og "*sandalen*" er gennem tiden udviklet i talrige varianter i et samspil mellem hver tids tilgængelige materialer og behov for opfyldelse af særlige funktionsbestemte krav. Sidstnævnte kan overordnet skelnes i fire krav som fodtøjet har skullet opfylde alene eller i kombination: 1) ergonomi ≈ "*sokken*", 2) holdbarhed ≈ "*støvlen*", 3) optimal materialeudnyttelse ≈ "*mokkasinen*" og 4) beskyttelse ≈ "*træ-skoen*".

Gennem to særlige fokusuger i sæson 2022 fik publikum lejlighed til at opleve forskellige former for skofremstilling i stenalderområderne, hvor de også kunne prøve kræfter med bearbejdning af forskellige materialer. Hos den sene istids jægere blev der testet forskellige garve- og syningsmetoder til mokkasiner lavet af fiskeskind og hos Ertebølletidens skovjægere blev der lavet sandaler af flettede dunhammerblade og pilekviste.

Jernalderlandsbyens palisadeværk og udsmykning

I 2022 har jernalderens tømrer været travlt beskæftiget. Under det delvist vægløse hegnshus stråttækte tag, har gæsterne haft godt udsyn, når landsbyens håndværkere både har arbejdet med fremstilling af møbeldele og husgeråd af træ. Her har man f.eks. kunnet følge trædrejernes fascinerede bearbejdning af træ til smukt drejede skåle ved hjælp af et simpelt, men effektivt, roterende vippelad. På tømrerpladsen uden for landsbyens hegn, er der arbejdet med flækning af egestammer til kløvede egepæle. De er efterfølgende spidset til med økse i Sagnlandets fortsatte arbejde fra 2021 med at hegne hele landsbyen med et palisadehegn. Spor efter sådanne hegn af hele og halve egestolper er påvist gennem udgravninger af landsbybyggeselskaber fra ældre jernalder (ca. 500 f.Kr.-200 e.Kr.). I Sagnlandet Lejre er de kløvede stolper i 2022 rejst i fortsat godt samarbejde med Sagnlandets Venner og studerende fra forhistorisk arkæologi ved Københavns Universitet. Nu tjener det kraftige palisade hegn i kombination med landsbyens øvrige hegn af kvashegn og pileflettede hegn til formidling og diskussion af samfundsmæssige forhold i jernalderen, der både omfatter funktioner som forsvar, hegning af marker og markering af områder omkring visse huse som en mulig matrikulering af det enkelte husholds private parcel. For at begynde oparbejdelse af fremtidige byggematerialer, er der i 2022 anlagt et jordlod, der er beplantet med stiklinger af pil og hassel. De kan ad åre bidrage til opbygning af et kommende jernalderlanghus i landsbyen.

I 2022 er der rejst en ny og smukt udsmykket indgangsport i Jernalderlandsbyen. Udsmykninger af porte fra perioden er ikke bevaret. Derfor er portens udsmykning med menneske eller gudeansigter lavet på baggrund af andre udsmykkede genstande af træ, der er bevaret i periodens mosefund. Som udendørs ad-hoc formidling er der også arbejdet med indridsning og pigmentmaling af friser på de lerklinede langhuses facader, idet romerske kilder nævner, at germanere malede deres huse med jordarter og farvede linjer. Mønstrene er inspireret af ornamentik på periodens velbevarede lerkar. Dette arbejde fortsætter i sæson 2023. Arbejdet med landsbyens forskellige udsmykninger skal være med til at røkke ved billedet af jernalderens landsbyer og boliger som grå og tarvelige og vise, at den senere vikingetids rige udsmykninger kan bygge på ældre rødder.

Vikingerne nye verden – livet i hallens pragt og skygge

Det var midt under COVID-19 epidemien at Sagnlandet Lejre i 2020 slog dørene op til sin ny, imponante Kongehal dateret til 700-tallet og udgravet i Lejre i 2009. Den enorme Kongehal, Danmarks største, er fra det århundrede, hvor arkæologernes periodebetegnelse *Yngre Jernalder* glider gradvist over i *Vikingetid*. Den nye hals arkæologiske baggrund indvarslede derfor en nødvendig transformationsproces af Vikingesamfundets hidtidige formidling. Fra områdets grundlæggelse i 1996 var den centret om Vikingetidens slutning med Harald Blåtands kristning af landet i 900-tallets sidste halvdel og hans kongesæde i Jelling som udgangspunkt. Sagnlandets Kongehal knytter derimod an til Lejreområdets lokale sagnhistorie om landets første, mytiske kongeslægt, *Skjoldungerne* og til århundrederne forud for vikingetiden. Det er i denne tumultariske og førkristne tid, at "Danmark" gradvist toner frem som et rige i historien.

I første halvdel af 2022 er der gennemført et generationsskifte, da Vikingesamfundets hidtidige områdeansvarlige siden 2007, Jutta Eberhards, gik på pension. Efter et vellykket overdragelses- og parløb gennem foråret 2022 blev Jutta Eberhards fornemme formidlingstradition og erfaring overdraget Peter Roland, "Rollo" Christensen, der tiltrådte 1. april 2022 som områdeansvarlig for Vikingesamfundet.

Sagnlandets nye områdeansvarlige har fortsat Vikingesamfundets tematiske omstillings- og transformationsproces gennem 2022. Det har medført, at Vikingesamfundets formidling og skoleundervisningsforløb gradvist integreres i Lejre-områdets egne arkæologiske fund, fortidsminder og sagnhistorie, som Kongehallen er rundet af. F.eks. spiller Vikingesamfundets fortidsfamilieophold og –forløb nu tæt sammen med Kongehallen og dens placering i landskabet. Hvor familierne frem til 2021 kom på hestevognstur i området om Ledreborg Slot og på sejltur i vikingeskib fra Vikingeskibsmuseet i Roskilde Havn, var Kongehallens egen historie omdrejningspunkt for familiernes ture i 2022. De blev budt på besøg på fundstedet for hallen i Gl. Lejre. Her kan landskabets topografi og øvrige bevarede gravhøje, skibssætninger opleves og formidles. Det sker i kombination og samarbejde med Lejre Museum, hvor udstillingen besøges og lokale fund fra områdets haller tages i øjesyn. Bl.a. den berømte Odin-figur, der blev fundet samtidig og nær ved hallen i 2009.

I den nye kontekst bliver vikingeformidlernes historiefortælling ganske central. For en kongelig hal er om noget rum skabt til fortælling. Her bygger vi nu videre på vores fornemme tradition med gudefortællinger og sagnkongefortællinger. Men i rammerne af Kongehallens højloftede sal, sker det nu med en helt anden ballast og tyngde. Her flyder tid og sted, myte og sagn, sal og hal sammen i et fælles storslået kvad om Lejres mægtige sagnkonger og Skjoldunger. I en

særlig tema weekend i 2022 blev samspil mellem hal og skjoldungekonger yderlige understreget. Over to dage kunne publikum opleve hallen som ramme for gravøl og ligfærd for en af de første og en af de sidste Sagnkonger af Skjoldunge-ætten. Her genlød hallen af historiefortælling om *Hadings* og *Hildetands* livsgerninger, deres dramatiske død og skål for deres videre færd til Valhal.

I 2022 var Vikingområdet ramme for andre særlige temawekender, hvis form og indhold var forskellige for at sikre nyhedsværdi for gæster. Et nyt tiltag var f.eks. glasperleproduktion, da Sagnlandet nu har redskaber, materialer og personale med ekspertise i dette fascinerende håndværk. En anden temawekend var helliget forarbejdning af den vigtige fyrsvamp, som i vores daglige praksis ofte har vist sig at være en mangelvare. Her blev der gjort en dyd af nødvendighed. Produktion af fyrsvamp til ildtænding blev omsat i god formidling, der samtidig lettede vores øvrige daglige virke, da fyrsvamp konstant forbruges i Sagnlandets dagligdag.

Vikingområdet var i 2022 ligeledes ramme for to store, tilbagevendende og populære begivenheder. Over 5 intensive dage i uge 28 i juli måned gennemføres det årlige, traditionsrige ting *Ret og Råd* i Kongehallens skygge. Tinget formidler gennem rollespil og formidling vikingetidens retspraksis og konfliktløsning. Omkring dette tilbagevendende ting i uge 28 er der efterhånden etableret en stor og stabil gruppe af frivillige, nærmest som en fast teatertrup. Samspillet mellem de frivillige og Sagnlandets instruktører bidrager til at publikum får oplevelsen af at træde ind i et improviseret og spændende totalteater.

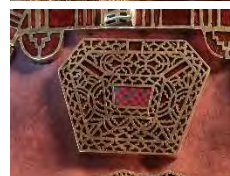
I efterårsferien, havde DR finansieret besøgt af den engelske reentactor, Paul Mortimer. Mortimer har gennem en årrække arbejdet med eksperimentalkræologisk genskabelse af gravudstyret i den angelsaksiske kongegrav Sutton Hoo, der er dateret til tiden omkring 625 e.kr. En del af gravens prægtige våbenudstyr, bl.a. dens berømte hjelm, er formentlig nordisk arbejde og tegn på kongelig gaveudveksling mellem kongeslægter i Norden og East Anglia. Paul Mortimer blev i Danmark efter TV-optagelserne og deltog i efterårsferiens tilbagevendende Sagnkongefestival. I Kongehallen indtog han i fuld Sutton Hoo ornat rollen som fornem kongelig gæst fra angelsakserne, der gæste danernes konge. Her blev formidlet venskab og slægtskab og indgåelse af vigtige alliancer, der levendegjorde arkæologiske teorier om en direkte forbindelse mellem Skjoldungekongernes Lejre og East anglernes konge begravet ved Sutton Hoo.

I efterårsferien var Kongehallens modtagerum som noget nyt ramme for særlige betalingsaktiviteter, for børnefamilier, så man behørigt pyntet kunne træde ind i Kongens salsrum efterfølgende. Her fik gæster sat hår og kunne købe fine glasperler eller selv lave spiralperler i søvtråd. Det var en fin og populær formidlingsaktivitet, der samtidig solgte godt. Vi kan konstatere at "*viking wellness*" er in blandt gæsterne og tåler gentagelse i sommerferieperioden.

I begge uger havde Sagnlandets vikingområde besøg af tilrejsende fantastiske håndværkere fra ind- og udland. Bl.a. en gjorde en frankisk kistemager kongens egekiste kiste færdig ved at udsmykke den med talrige søm som prægtig udsmykning og til kongens fornøjelse. Bronze-støberen lagde også vejen forbi og demonstrerede sit fornemme håndværk.

Liv og leg i Landbohusene

Selvom hverdagen blandt husmænd og bønder i 1800-tallet mest bestod af arbejde, har Sagnlandet Lejres Landbohuse, *Krikkebjerg Huse* i 2022 haft fokus på leg, fordi legen samtidig spillede en stor rolle i bondesamfundet. Arbejdet handlede om at overleve, så der skulle sås og høstes, passes dyr, slagtes, bages og brygges, kartes, spindes, væves og sys tøj til alle i husholdet, vedligeholdes redskaber og bygninger. Men mennesket er et legende væsen, så derfor har leg, spil og fornøjelige dyste sneget sig ind, hvor der var plads til det. Især ved årets højtider og gilder er der forskellige lege, der har været tradition for at lege.

På landet samledes ungdomslauget i sommerhalvåret lørdagsaftner og legede. Mange af de lege, som de unge mennesker legede blev senere typiske børnelege, f.eks. *Blindebuk*, *Bro bro brille* og *To mand frem for en enke*. Men i 1800-tallet var lege en "legal" måde hvorpå unge mænd og kvinder kunne komme tæt på hinanden og måske få øje på et godt parti? I løbet af 1800-tallet blev mange af de gamle lege erstattet af dansen og legestuerne fik karakter af baller. I slutningen af 1800-tallet kom den organiserede gymnastik til og overtog pladsen fra de gamle lege.

I dag er det ikke så almindeligt, at hverken unge eller voksne leger. Derfor indbød vi vores besøgende til at deltage i nogle af de gamle lege, som bl.a. at "*løbe en høvævel ind*", "*stikke Palles øje ud*" samt at kaste med hestesko og trille tøndebånd. Ofte er det de mindste i familien, der starter, men snart får de voksne også lyst eller bliver udfordret til at dyste mod børnene eller hinanden. Vejen til latter er kort og det kræver ikke mange ord at formidle hvad leg kan gøre ved mennesker og fællesskaber. Og det bliver meget nemmere at forestille sig stemningen ved et høstgilde, hvor de unge karle i højt humør dyster og gerne viser sig frem overfor pigerne eller byder op til fællesleg, hvor det er legalt at komme tættere på hinanden end hverdagslivets normer tillader. På den måde kan legen åbne op for formidling af mange aspekter af bondelivet, samtidig med at den også lærer os noget om os selv og vores væren i verden.

I lighed med Sagnlandets miljøer fra jernalder og vikingetid er Landbohusene også ramme for fortidsfamilieophold. Her kan familier leje sig ind og prøve kræfter med livet i en anden tidsalder. Samtidig udgør disse fortidsfamilier en vigtig del af Sagnlandets formidling, når de i dragter beboer og benytter husenes faciliteter og f.eks. bager i de store teglovne og tilbereder mad over det åbne ildsted. I landbohusene kommer der både familier i løbet af sæsonens weekender og i skoleferierne. Det er helt almindelige moderne byfamilier, som gerne vil opleve en fornemmelse af, hvordan det var at leve i fortiden. Og så søger mange af dem roen, en nærhed med naturen og tid med deres familie. Hvad de tager med sig hjem kommer til udtryk gennem deres evaluering af opholdet i 1800-tallet. Her følger et par udpluk:

"Hvordan gør man en tidsrejse? Er det nok at iføre sig de gamle klæder? Eller at flytte ind i de gamle bygninger? Tja. Det er kun en del af vejen. For os blev tiden levende i fortællingerne, som vi fik af alle de gode medarbejdere, der med hver deres interesseområde kunne belyse forholdene med dyre/planteliv, traditioner, kogekunst, overtro osv. Således at store og små kunne leve sig ind i en svunden tid. SÅ EN STOR TAK TIL FORMIDLERNE"

"Ikke være bundet af uret"

"Programmet og instruktørerne. Vi blev venligt modtaget og er blevet guidet igennem ugen, hvilket har gjort vores ophold helt fantastisk. Vi har nydt stedet, roen og de spændende opgaver. Spændende madoplevelser. Oplevelsen har været over al forventning, fordi vi har levet ligesom dengang i 1800-tallet, og sovet, gået klædt, spist mm. som man gjorde."

"At se vores børn falde så hurtigt ind i rollen som landbobørn"

Undervisning

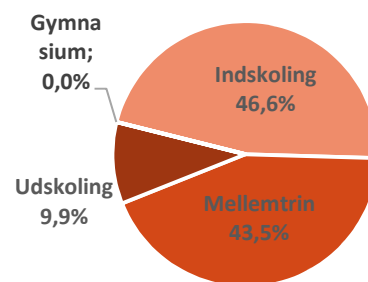
Sagnlandet Lejre repræsenterer et unikt læringslandskab på 43. ha. Dette landskab gemmer på talrige historiske rekonstruktioner fra stenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal. De historiske miljøer ligger i tidstypiske naturlandskaber, der skifter karakter med årstiderne. Her færdes medarbejdere iklædt datidens dragter og historiske dyreracer. De forstærker oplevelsen af at træde direkte ind i historien.

Målet med Sagnlandets undervisningsindsats er at tilbyde skoler, ungdomsuddannelser og andre undervisningsinstitutioner et mangfoldigt undervisningsmiljø og alsidige forløb og undervisningsmæssige kompetencer. De skal supplere og understøtte lærernes egen undervisning og række ud over, hvad der kan lade sig gøre hjemme i skolernes egne klasselokaler.

Klassetrin der anvendte Sagnlandets undervisning var i 2022: 46,6 % Indskoling (0-3. klasse) mod 42,7 % i 2021. Mellemtrin 43,5 % (4-6. klasse) mod 53,4 % i 2021. Udskoling (7-10. klasse) 9,9 % mod 3,4 % i 2021. Gymnasium 0,0% i 2022 mod 0,6 % i 2021. Tyngdepunktet ligger i 2022 på 3-4-5 klassetrin med tilsammen 65,4 % (mod 67,4 % i 2021).

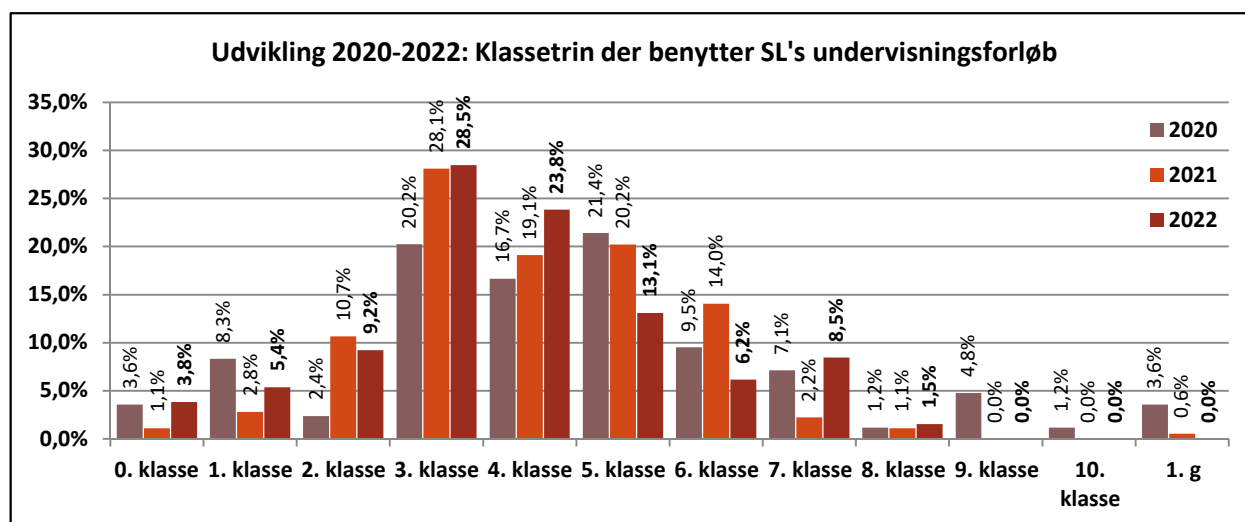
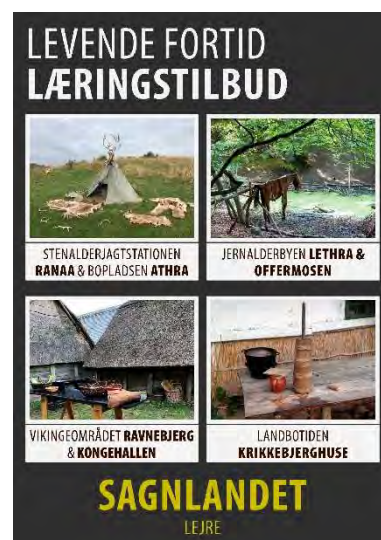
Aldersfordeling 2022

Undervisningsforløb

Sagnlandets Skoletjeneste har i 2022 udbudt i alt 13 forskellige undervisningsforløb. Undervisningstilbuddene lægger op til såvel enkeltfag som til tværfagligt arbejde. For at være fleksible i forhold til skolernes tid og økonomi er forløbene varieret strukturelt efter varighed og tilknyttet antal undervisere: Der udbydes følgende pakker: 1½ times forløb med en instruktør, 2 timers forløb med en instruktør, 3 timers forløb med to instruktører, længere lejrskoleophold fra 1 døgn til 4 døgn med to eller tre instruktører samt et enkelt forløb på egen hånd understøttet af skriftligt materiale. Tematisk omfatter forløbene flg. emner, der understøtter Forenklede Fællesmål og læringsmål:

- **Stenalder:** 1) De første jægere og fiskere i Danmark. 2) Fra istidsjæger til skovbruger.
- **Jernalder:** 3) En dag i jernalderlandsbyen Lethra. 4) Mød en keltisk flygtning fra Romerriget. 5) Gudernes gaver.

- Vikingetid: 6) En dag i viking. 7) Vikingernes idræt. 8) Gudernes gaver samt 9) På lejrskole som viking (fra 2-4 døgns varighed)
- 1800-tal: 10) Årets gang og højtider i Krikkebjerg huse. 11) Husmandsbørn i 1850'erne.
- På tværs af tid: 12) Båldalen – alletiders oldtidseksperimentarium. 13) Middelalderlægeurtehaven "Henrik Harpestrengs Have" (et forløb på egen hånd vha. skriftligt materiale).

Alle undervisningstilbud bliver hvert år præsenteret i brochuren "Levende Fortid" lige til at printe. I "Levende Fortid" får lærere og pædagoger et godt overblik over alle undervisningstilbud samtidig med, at de kan læse om Sagnlandets pædagogiske profil og få en forforståelse for de historiske områder, de kan komme og besøge. Folderen kommer med praktiske oplysninger og kan bruges til forberedelsesmateriale til et kommende skolebesøg.

Undervisningsforløb og "Levende Fortid" er tilpasset skolernes behov og støtter op omkring Forenklede Fælles Mål, særlige læringsmål, åben Skole, kanonpunkter samt elevernes trivsel og samarbejde.

Pædagogik

Sagnlandets undervisningsforløb er inspireret af forskellige læringsteorier. Bl.a. John Dewey om "**Learning by doing**", Dorothy Heatcote om "**lærer i rolle**", Olga Dysthe om "**dialogisk undervisning**" og Howard Gardner om "**De mange intelligenser**".

Undervisning i de historiske miljøer foregår i praksis vha. den pædagogiske metode "**lærer i rolle**". Metoden lægger vægt på dialogbaseret undervisning og involvering af alle sanser gennem praktiske aktiviteter, hvor eleverne selv er skabende. Derfor er Sagnlandets undervisningsinstruktører ikke alene klædt i dragter, der afspejler den tidsalder undervisningen omhandler, de har også hver sin personlige baggrundshistorie. Det stimulerer indlevelse og lyst til at lære.

Instruktørernes individuelle personhistorier opbygger vi gennem en kombination af deres egne, personlige og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted. F.eks. at rejse, at flygte, at stifte familie, at kriges, at miste. Vi har døbt disse personaer "**Historiens øjenvidner**". En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring, en femte er indvandrer, en sjette er enke med småbørn osv. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider og steder, og som nutidens mennesker derfor kan forholde sig til.

Ved at arbejde med sådanne universelle roller og fortællinger i historisk klædning og perspektiv, opnår vi samtidig en respektfuld distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation. På den måde sikrer vi med enkle virkemidler, at eleverne oplever historien i øjenhøjde med dem selv, deres samtid og egen livserfaring. Det giver børnene inspiration til at reflektere over det forhold, at vi som mennesker altid er et produkt af historien, men med mulighed for fremadrettet og selvstændigt at træffe andre og nye valg ud fra de indsigter og erfaringer, historien kan give os.

Som sædvanligt gennemførte formidlingsinstruktørerne efter hvert gennemført undervisningsforløb en fælles mundtlig opsamling og anerkendelse af elevernes erfaringer og erkendelser. Herved faciliterer instruktørerne en samtale, der skal være med til at understøtte elevernes historiske tænkning og refleksionsevne og give klassen et udgangspunkt for selv at arbejde videre med forløbets indhold og erfaringer tilbage på skolen. Efterfølgende får lærerne et evalueringsskema udleveret med opfordring til en skriftlig evaluering af deres oplevelse og udbytte af Sagnlandets undervisning. Skolernes generelle tilfredshed og kvalitative kommentarer til Sagnlandets undervisning er uddybet ovenfor i afsnittet **”Gæsternes tilfredshed”**.

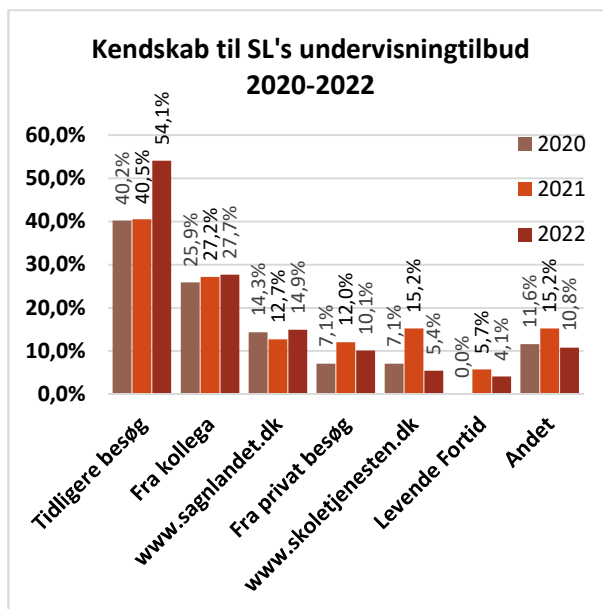
De løbende evalueringer sikrer, at faglig og pædagogisk kvalitet af Sagnlandets undervisningsforløb stemmer overens med skolernes læreplaner og forventninger. Formidlingsinstruktørerne bruger samtidig svarene til selvrefleksion og løbende tilpasning af egen pædagogisk praksis og fagligt indhold i undervisningen.

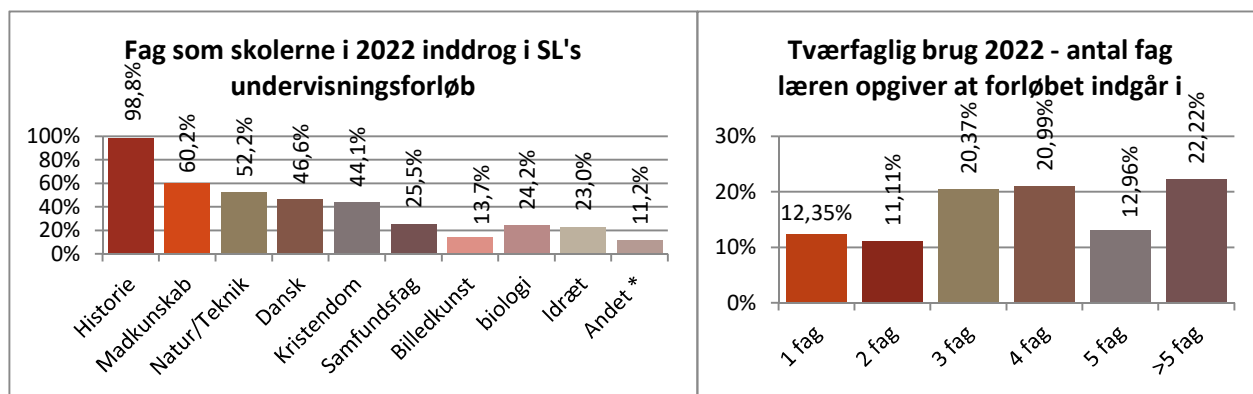
De skriftlige evalueringer rummer mange andre spørgsmål. Bl.a. giver besvarelsene indblik i, hvorfra lærerne har kendskab til Sagnlandets undervisning og om den f.eks. indgår i tværfaglig sammenhæng mv.

Det største kendskab til Sagnlandets undervisning stammer også i 2022 fra trofaste brugere, der tidligere har benyttet Sagnlandets tilbud (54,1 %) fulgt af anbefalinger fra kollegaer (27,7 %).

Ikke overraskende indgår Sagnlandets undervisningsforløb næsten altid i faget historie. Herefter følger Madkundskab, Natur/Teknik, Dansk og Kristendom. Sagnlandets undervisning indgår ligeledes altovervejende i tværfaglige sammenhænge i skolernes undervisning.

Endelig kan vi glæde os over, at ikke mindre end 100% af lærerne, der har benyttet undervisningsforløb i Sagnlandet Lejre i 2022 vil anbefale andre kollegaer, at gøre det samme.

Samarbejde om gratis adgang for Lejre Kommunes skoler og institutioner

Sagnlandet Lejre har gennem en årrække indgået aftale med Lejre Kommunes Center for Børn og Læring. Således også i 2022 gældende for skoleåret fra august 2022 til og med juli 2023 - 2023 samt for Lejre Kommunes børneinstitutioner for kalenderåret. Det giver de over 3000 skoleelever og børnehavebørn i kommunen mulighed for at stifte bekendtskab med egnens kulturarv fra vikingetiden i form af kongehalsmiljøet, der er af national betydning på linje med Jelling i Jylland. Hertil kommer muligheden for at udnytte og inddrage Sagnlandet Lejre i skolernes undervisning og børnenes alsidige udvikling. Det understøttes af, at Sagnlandet Lejre i som led i aftalen gennemfører et årligt gratis kursus for henholdsvis lærere og pædagoger, der udstyrer deltagerne med et "Sagnlandskørekort" til gennemførelse af egen undervisning i Sagnlandets unikke læringsmiljøer. Aftalen giver ligeledes Lejre Kommunes skoler adgang til at booke op til 33 undervisningsforløb uden udgift for skolen.

Sagnlandet Lejre har ligeledes en årlig aftale med Roskilde Kommune, hvor Roskildes skoler har adgang til at booke op til 30 undervisningsforløb uden udgift for den enkelte skole. Disse forløb bliver revet væk samme dag de frigivestil booking efter "først til mølle" princippet.

Brobygning for kommende skolebørn i samarbejde med Lejre Kommune

Sagnlandet Lejre har i 2022 fortsat det gode samarbejde med Lejre kommunes skoler og skoleforvaltning om "Brobygning for kommende skolebørn". I regi af Lejre Kommunes særlige "børnekulturpakke", kaldet Dronten, gennemførte Sagnlandet op til sommerferien et brobygningsprojekt for børnehavebørn og deres pædagoger. Målet med forløbet er at lette børnenes overgang fra børnehave til skole og skabe tryghed, når de efter sommerferien skal begynde deres skoleliv med nye kammerater. Til "Brobygning" har Vikingesamfundets formidlingsinstruktører skabt fire forløb, der har fokus på fællesskab og samarbejde, der samler børnene omkring "det fælles tredje". I samspillet mellem mindst to aktører og en aktivitet, opstår noget, som de både er fælles om og oplever sammen. Det sikrer en god tilknytning børnene imellem. Aktiviteterne var tilpasset aldersgruppen og tog udgangspunkt i emner som Leg og Idræt, Historiefortælling, Dyrs lyde og pels.

Forskning, Udredning & Rekonstruktion

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet råder over 43 ha kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der hverken er sprøjtet eller udnyttet intensivt i over 50 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. I landskabsplejen og -påvirkningen indgår et dyrehold af historiske racer. De omfatter "urokser" (heck-kvæg), vildsvin, tamsvin (sortbrogede grise), får (gutefår), geder (dansk landrace) samt gæs og fjerkræ. Hertil kommer en alsidig insektfauna med deraf afledt rigt fugleliv. Sagnlandets landskab rummer ligeledes genskabte boliger og monumenter i form af telte, hytter og langhuse samt gravhøje, monumenter og helligsteder fra udvalgte tidsperioder. Disse faciliteter stiller Sagnlandet Lejre til rådighed efter nærmere aftale for forskellige, eksterne forskningsprojekter og –samarbejder. F.eks. når et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier. Det kan også være til studier af fænomenologisk karakter, der forholder sig til, hvordan det opleves at "leve" på andre tiders betingelser, herunder gennem brug af boliger, dragter, husgeråd, redskaber osv.

Udredning og rekonstruktion

Sagnlandet Lejre arbejder selv med forskningsbaseret formidling og undervisning. Det betyder, at der bag de pædagogiske, involverende aktiviteter og fysiske ting, som gæsterne oplever, ser, prøver og af og til smager, ligger et forudgående udrednings- og research arbejde. Her fremfindes relevante kilder, der vurderes og analyseres kildekritisk. Kilderne kan både være arkæologiske, historiske og etnografiske. Udrednings- og fortolkningsarbejdet danner det faglige grundlag for den efterfølgende brug i Sagnlandets udadvendte, videnspædagogiske arbejde. Afhængigt af det konkrete endemål med udredningsarbejdet, kan det være nødvendigt

med efterfølgende tilpasning og kompromisser, førend de resulterende aktiviteter og/eller fysiske genstande kan omsættes i/fremstilles til pædagogisk formidling og brug, der kan fungere i praksis. F.eks. i relation til sikkerhed, holdbarhed, økonomi, pædagogisk udbytte mv.

Ved genskabelse af fysiske genstande skelner vi overordnet set mellem egentlige eksperimentelt udførte rekonstruktioner og kopier. Ved en eksperimentel udført rekonstruktion er selve arbejdsprocessen, dvs. fremstillingsmåde og teknologisk kunnen, af lige så stor interesse som slutproduktet selv. Det kan f.eks. være, når formålet er viden om produktionstid, niveau af færdigheder eller om identifikation af en blandt flere potentielle produktionsmetoder, der kan have resulteret i en konkret genstands fremtræden. Taler vi derimod om en kopi eller genskabelse, er det slutproduktet og dets efterfølgende brug, der er i fokus, mens "vejen dertil" spiller en underordnet rolle. Det kan være, når formålet alene er en undersøgelse og forståelse af den efterfølgende oplevelse af genstanden, der er årsagen til et projekt. F.eks. brugen og funktionaliteten af en dragt, et redskab eller en bygning. Der kan i praksis også være tilfælde, hvor det giver mening, at det fysiske produkt er fremstillet gennem en kombination af rekonstruktion og kopi. F.eks. i forbindelse med store og/eller komplekse genstande som en bygning eller en dragt, hvor den komplette genstand vil være meget tidskrævende og dermed bekostelig at udføre alene med datidens redskaber og metoder, eller hvor kun én eller få delprocesser blandt mange, ønskes særligt belyst.

Forsøg med T-formede spader fra jernalder

Der vides forbausende lidt om oldtidens graveredskaber i betragtning af de mange spor efter store monumenter som gravhøje, vold- og gravanlæg mv. Spredt blandt de mere spektakulære mosefund af våben og menneskeofre i Danmark findes imidlertid en ydmyg genstandstype som arkæologer har tolket og døbt "T-formede tørvespader". I Danmark er der fundet ca. 250 T-spader ved tørvegravning. Ganske få er dateret til 600-400 f.Kr., dvs. overgangen mellem bronze- og jernalder. Deres fremstilling og egnethed som spader er ikke velbelyst, hvilket i 2022 fik Københavns Universitet ved lektor Henriette Syrach Lyngstrøm og Museum Midtjylland til at kontakte Sagnlandet Lejre for samarbejde om et eksperimentalarkæologisk projekt *Forsøg med fremstilling og anvendelse af T-formede spader*. I samarbejde med Sagnlandet Lejres rekonstruktionstømmer blev der rekonstrueret 13 T-formede spader på baggrund af jyske fund. De er efterfølgende blevet testet ved graveforsøg i jyske tørvemoser og deres brud og slid som følge af brug sammenlignet med de originale fund.

Sagnlandets historiske værksteder – aktive videnscentre for håndværk og forsøg

Sagnlandet har stærke og efterspurgte faglige kompetencer inden for rekonstruktion af forhistorisk lerkar- og tekstilarkæologi qua dygtige rekonstruktionshåndværkere i de historiske værksteder, *Potteri* og *Dragtværksted*. Her opretholder Sagnlandet praktisk viden og kundskab

om ældgamle produktionsmetoder og udnyttelse af naturens materialer gennem salg af såvel rekonstruktioner til museer som historiske souvenirs og materialer til publikum af høj, håndværksmæssig kvalitet. Gæsterne kan både købe garner og lerkar direkte af håndværkerne i Dragtværksted og Potteri ledsaget af fortælling om produkternes historie. Sagnlandet udleje ligeledes dragter, keramik og andre rekonstruerede genstande til f.eks. TV og filmproduktioner. Det sikrer videreførelse af vigtig håndværksmæssig kulturarv, så Potteri og Dragtværksted kan fungere som åbne formidlingsvinduer til glæde for studerende, forskere og gæster, der i værkstederne kan opleve og afprøve forskellige håndværksmetoder.

Dragtværkstedets arbejde

Dragtværkstedet har ansvar for alle tidsperioders dragter i Sagnlandet Lejre. Sagnlandets omfattende garderobe af dragter opbevares i *Dragtmagasinet* i *Multihus* og samstedets har Dragtværkstedet en særlig backstage filial, "Nørkleloftet". Her foregår effektiv produktion af dragter, der også involverer moderne symaskiner og redskaber, når dragter designs og syes til daglig brug ved almindelig formidling. Det er ligeledes her, at påklædning af instruktører, skolebørn og fortidsfamilier foregår. I 2022 har ikke mindre end i alt 659 personer fået udleveret en dragt, som typisk består af inderdel, overdel, underdel, overtøj samt sko, bælt mm.

Sagnlandets historiske dragter spiller på alle måder en meget vigtig rolle i formidling og undervisning. Betydningen af dragter til daglig brug for pædagogisk, sanselig oplevelse og førstehåndserfaring af fortiden kan rammende beskrives således:

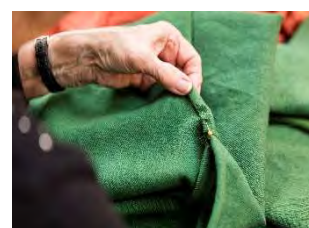
I stedet for at træde ind i oplevelsen, tager gæsterne den på.

Dette store arbejde med dragter koordineres af medarbejdere fra Dragtværkstedet i samarbejde med en engageret sygruppe af trofaste og dygtige frivillige og studerende, der varetager det tidskrævende arbejde med vedligehold, vask og nyproduktion af dragter til alle områder. I det åbne, arbejdende *Dragtværksted* foregår derimod eksperimentalkræologisk arbejde samt tekstil arbejde ved hjælp af traditionelle metoder. Dragtværkstedet rummer ligeledes en udstilling af forskellige tidsperioders dragter samt eksempler på materialer som animalske hår, plantefibre og traditionelle redskaber, som tekstiler er fremstillet ved hjælp af gennem tiderne. I forlængelse af Dragtværkstedet ligger et udendørs plantefarvningsværksted, "Farverladen" og en lille farvehave med karakteristiske farveplanter. I disse rammer kan gæsterne overvære formidling og evt. rekonstruktionsprojekter med brug af traditionel håndvævning, -farvning, -spinding og lign. I det hele taget er der stor efterspørgsel blandt gæsterne på at kunne købe Dragtværkstedets plantefarvede garner i alskens smukke naturfarver.

I 2022 satte Dragtværkstedets salg direkte til gæsterne ny rekord, ikke mindst takket være Dragtværkstedets flotte salgsudstilling. Her sørger en kreativ medarbejder for at de smukke garner bl.a. indgår i strikkekits og særlige, lokkende "lykkeposer".

Produktion af hvergarmsklæde til 1800-tals dragt

I løbet af 2022 har Dragtværkstedet bl.a. arbejdet med fremstilling af *hvergarmsklæde*, dvs. tekstil med hør i trend og uld i islæt. I alt er der håndvævet 7 meter af denne tekstilkvalitet, der skal anvendes til en ny, historisk korrekt dragt, der understøtter Sagnlandets 1800-tals formidling i *Krikkebjerg Huse*. Forlægget for hvergarmsklædets

mønster og kvalitet er en kjole fra Tune på Greve egnen fra samme tidsperiode. I forbindelse med dette projekt har Dragtværkstedes medarbejdere og frivillige fra sygruppen været på studietur til Holbæk Museum. Besøget gav anledning til en spændende dialog med bl.a. Minna Kragelund, seniorforsker og tidligere lektor på Institut for Didaktik ved Danmarks Pædagogiske Universitet. Deltagerne fik desuden fremvist dele af *Borchs samling*, en samling af tekstiler fra de sidste 250 år. Det gav mulighed for at nærstudere alle detaljer i de forskellige originale tekstiler. Selve kjolen fra Tune syes færdig henover vinteren 2022-23. Arbejdet med hvergarnsklædet har givet Dragtværkstedets gæster et spændende indblik i, hvordan en af 1850'ernes karakteristiske stoftyper er vævet. Arbejdet med 1800-tals tekstiler er et nyt indsatsområde, da Dragtværkstedet hidtil har fokuseret mest på tekstiler og dragter fra jernalder og vikingetid. Når Tune-kjolen er færdig, skal den indgå i Dragtværkstedets daglige formidling og udstilling.

I 2022 er der desuden gjort en indsats for at gennemgå og opdatere Sagnlandets 1800-tals dragter til påklædning af instruktører, fortidsfamilier og skoleelever. Det har betydet, at vi nu kan klæde instruktørerne og en stor del af fortidsfamilierne på i tøj fremstillet i Sagnlandet Lejre og – modsat tidligere – kun i mindre omfang supplere dette med udvalgte dele af tøj, vi har arvet fra folkedanserforeninger. Resultatet er, at vi i den levendegjorte formidling i *Krikkebjerg Huse* kan vise et klarere billede af landbobefolkningens tøj i 1850'erne. Bl.a. er strikkede nathuer erstattet med kasketter med nedfald, som har været det gode hovedtøj til mænd.

Produktion af tekstil til jernalder kvindedragt fra Lønne Hede

I 2022 er der på Dragtværkstedet desuden vævet stof til den første rekonstruktion af en kvindedragt fra ældre jernalder, kendt som *Lønne Hede grav 1*. Kjolen har indvævede røde og hvide striber på en formodentlig gul baggrund. Fra samme gravfelt ved Nørre Nebel i Sydvestjylland kendes en blå kvindedragt, som i dag ses rekonstrueret på mange museer. Men med den videnskabelige publicering i 2021 af det komplette gravfelt fra Lønne Hede, var tiden inde til at vise publikum seneste nyt fra tekstilfronten i jernalderen. Der væves videre på stoffet i 2023 takket være værdifuld, frivillig bistand.

Tour de France gul plantefarvning af vikingedragter til PR

Dragtværkstedets plantefarver kastede sig i 2022 over en noget speciel opgave til stor gavn for Sagnlandets PR- & Salgsafdeling. Ved hjælp af friske birkeblade og blade af vau blev to vikingetidsdragter plantefarvet i Tour de France førertrøjens særlige gule farve. De iøjnefaldende gule vikingedragter blev eksponeret i TV i over 190 lande i forbindelse med Tour de France starten i Roskilde og rytternes rute gennem Lejre Kommune.

Forsøg med hør dyrkning og rødning

I 2021 samarbejdede Dragtværkstedet med *Center for Tekstilforskning* ved Københavns Universitet om et forsøg med dyrkning, høst, tørring og rødning af hør til brug for tekstilproduktion. Forsøget var dog ikke helt vellykket. Derfor besluttede Dragtværksted og Jernalderlandsby i 2022 selv at arbejde videre med problematikken. Et lille forsøgsfelt på få m² blev tilsået med hør på Jernalderlandsbyens *Lehtras* markområde. Hørren blev høstet i august i samarbejde med landsbyens fortidsfamilier og derefter rødnet i Båldalssøen i september. Videre forarbejdning af den rødne hør skal ske i foråret 2023. De oparbejdede erfaringer fra de forskellige forsøg skal lægges til grund for kommende forsøg, hvor vi gradvist bliver klogere på de finere detaljer ved hørproduktion. Muligheden for samarbejde på tværs af områder med sådanne egne forsøg er inspirerende og noget, der forhåbentlig kan videreudvikles i de kommende år. Udover ny faglig viden inspirerer forsøgene til god formidling til gæsterne om forskellige former for tekstilproduktion i en tid, hvor der er fokus på overforbrug af tøj og bæredygtighed.

Gådefulde mønstre og motiver – broderierne fra Bjerringhøj vikingegrav

I perioden 2018-2021 samarbejdede Nationalmuseet og Københavns Universitet med Dragtværkstedet om et forskningsprojekt, der bl.a. resulterede i rekonstruktionsbud på mandsdragten i den fornemme vikingegrav fra Bjerringhøj fra ca. 970 e.Kr. Manden i graven syntest at have båret en kjortel med smukke broderier. Tekstilfragmenterne er dog dårligt bevaret og udgravningen i 1868 blev ikke varetaget af fagfolk, hvorfor fragmenternes placering i graven ikke blev dokumenteret. Tolkningen af det broderede tekstil repræsenterer derfor på alle måder et udfordrende detektivarbejde. I forbindelse med det treårige forskningsprojekt blev det drøftet, om tekstilet oprindeligt havde været en dug, et vægstykke, et ceremonielt klæde eller noget helt fjerde. Meget tyder på at tekstilet har været fremstillet og broderet *før* det er skåret og syet til en kjortel, sådan som det er udstillet i den nye vikingeudstilling på Nationalmuseet. Efter rekonstruktionen til Nationalmuseet var afsluttet har senere tilkomne farveanalyser desuden vist, at mandskjortlens stof var farvet gult.

Inspireret af den hidtidige forskning og nye viden om stoffets gule farve har medarbejderne i Dragtværkstedet sammen med den frivillige sygruppe valgt at arbejde videre med en rekonstruktion af selve tekstilets broderier uden at tage stilling til dets oprindelige funktion i første omgang. Selvom selve graven kan opfattes som kristen, bl.a. pga. dens indhold af et stort voksllys, ser det ud til, at broderiets motiver ikke umiddelbart rummer entydigt kristne motiver. Snarere synes rovdrymmotiver at pege på en jordisk herskersymbolik. Desuden synes motivernes formsprog at pege i to forskellige retninger, en byzantinsk og en nordisk. Det kan skyldes, at de er tilføjet til forskellig tid og det nordiske islæt kan være tilføjet ved det oprindelige tekstils sekundære omarbejdning til den gravlagtes kjortel. Måske der er tale om et smukt tekstil, der er gået i arv i en periode?

Sagnlandet Lejre har derfor i første omgang valgt, at benytte arbejdet med at genskabe tekstilets forskellige broderimotiver til spændende ad hoc formidling om broderi, billedsprog og mulige fortolkninger. Det igangværende arbejde er derfor brugt ved to temawekender i september og december i Kongehallen, hvor gæsterne har kunnet følge arbejdet med at brodere motiverne og spørge ind til processen. Arbejdet med tekstilet fortsætter i 2023.

Egtvedpigen –rekonstruktion af bronzealder tekstiler til Nationalmuseet

I efteråret 2022 har Dragtværkstedet påbegyndt en ny spændende bestillingsopgave fra Nationalmuseet. Der er tale om en ny, forbedret rekonstruktion af et af bronzealderens mest ikoniske fund, "Egtvedpigens" snore skørt, bluse og store tæppe, hvoraf sidstnævnte aldrig har været rekonstrueret tidligere. Dragt og tæppe skal indgå i Nationalmuseets udstilling og nye

computergenererede avatar-model af den unge kvindes ansigt. Uldfiber fra bronzealderen er af en helt særlig fin kvalitet, og det er en hjørnesten i projektet at komme så tæt på denne fiber som muligt. Dette lykkedes ved afsøgning af uld i ind og udland, samt nøje mikroskopiske undersøgelser af fibre. Projektet fortsætter i 2023.

Praktikanter og studerende

I sommeren 2022 var tre studerende fra Tekstilformidleruddannelsen ved Københavns Professionshøjskole i tre ugers praktik i Dragtværkstedet. De gennemgik et nøje tilrettelagt program, der sikrede, at de stiftede bekendtskab med Sagnlandets alsidige arbejdsopgaver i såvel Dragtværkstedet, Farverladen og Nørkleloftet, samtidig med at de bidrog med arbejdskraft. De studerende medvirkede blandt andet til, at der kom en ny opsætning på værkstedets forhistoriske opstadsvæv, de syede hver i sær en dragtdel til Sagnlandets dragtbeholdning og deltog derudover ivrigt i formidling og dialog med publikum. Sagnlandets samarbejder med uddannelsesinstitutioner om praktikforløb kan forhåbentlig bidrage til at opretholde interesse, viden og forståelse om denne spændende kulturarv, der holdes ved lige i Sagnlandets Dragtværksted.

Potteriets arbejde

Potteriet har ansvar for produktion af forhistorisk og historisk husgeråd af ler til alle Sagnlandet Lejres historiske områder. Dette inventar bruges og slides løbende ved formidling og undervisningsbrug samt af fortidsfamilier. Denne faste og tilbagevendende produktion af oldtidskeramik til områderne er værdifuld, da den opretholder de nødvendige håndværksmæssige kompetencer og faglige viden. Hertil kommer eksterne bestillinger af keramik fra andre institutioner samt private. I 2022 har en privat kunde f.eks. fået fremstillet en rekonstruktion af et af yngre stenalders smukkeste lerkar, det over 5000 år gamle, håndbyggede og ornamenterede kar fra en jættestue ved *Skarpsalling*.

Potteriet leverer også historisk service, der bidrager til at understøtte gæsternes spiseoplevelser i Sagnlandets historiske Cafe Videsøhus og ved afvikling af møder og konferencer. Derfor arbejder Potteriet løbende på optimering af plads og flow i bl.a. produktion af drejet keramik. Øget produktion forudsætter mere plads til afsætning under arbejdsprocesserne samt mere lagerkapacitet. I 2022 er disse behov søgt løst ved at inddrage en del af gæsteværelset på loftet i Potteriet, hvor der er opsat reoler for ekstra lagerplads og opbevaring af modeller m.m. I 2022 er der ligeledes investeret i en brugt *Djursland drejeskive* som afløsning af nedslidt el-drevet drejeskive. Djursland drejeskiven er en professionel skive som giver bedre arbejdsstilling mv.

Potteriet har i 2022 således kunnet øge produktion af drejet lertøj med udgangspunkt i 17-1800-tallets pottemagertradition. Det har givet mulighed for at levere keramik til salg i Butikken, og øget salg fra selve værkstedet. Netop i værkstedet får gæsterne mulighed for at købe et stykke unikt håndværk med hjem, som de netop har fået indblik i fremstillingen af.

Produktion af historisk lertøj til konferencebrug

I 2022 er Sagnlandets konferencekøkken i Velkomstcentret blevet forsynet med nyt service i form af kopper til kaffe og te, suppe/spiseskåle, kander, diverse serveringsskåle og fade samt

supplering af tallerkner. Foruden denne drejede produktion har Potteriet fremstillet håndbyggede bægre og ”tallerkner” til brug ved udlejning af Kongehallen til møder konferencer og events, hvor kunderne oplever at spise af vikingetidens service. Både bægre og ”tallerken” bygger på arkæologiske fund fra Ribe. Dog er det lille, fint stempelornamenterede bægre af praktiske og hygiejniske hensyn glaseret indvendigt, selvom det ikke var tilfældet i vikingetiden. Denne type kompromisser er nødvendige, når et autentisk fund skal genskabes, så det kan indgå i en nutidig kontekst. Forud går til gengæld en række eksperimenter for at få det til at lykkes rent brændingsmæssigt.

Begitninger og glasur – udvikling af opskrifter og farvepalet

Til den drejede produktion hører begitninger og glasur. Begitninger er lyst ler indfarvet med forskellige metaloxider, der bruges til at give lertøjet en anden farve samt til dekoration. Potteriet har længe ønsket at fremstille egne begitninger. Det gør det dels muligt at arbejde med en mere afstemt farvepalet samt skaber sikkerhed mod ”udgæede farver”. Endelig er egenproduktion af begitninger væsentlig billigere end indkøb, når først farver og opskrifter er på plads. I 2022 har Potteriet påbegyndt dette omfattende prøvearbejde. En del opskrifter og farveprøver er faldet på plads, men arbejdet med at udvikle farver til både almindeligt lertøj og højbrændt lertøj fortsætter i 2023.

Praktikanter og studerende

I 2022 har i Potteriet afholdt et 3 timers undervisningsforløb for arkæologistuderende i faget ”Viden, teknologi og håndværk”. Undervisningen var baseret på praktisk arbejde med ler for at give en forståelse for materialet og oldtidens fremstillingsteknik. Forløbet kom i stand efter henvendelse fra lektor Henriette Syrach Lyngstrøm, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet.

I november 2022 fik tre design studerende fra Det Kongelige Akademis Designuddannelse glæde af en dags sparring med Potteriets kyndige pottemagere. De studerende opsøgte Sagnlandets Potteri i forbindelse med deres bachelorprojekt for at få dybere historisk og praktisk viden om keramik. Med deres fokus på 1600 tallet blev det især jydepotternes historie og fremstilling, der var relevant for de studerende, der både fik hænder i leret og optaget af den helt særlige jydepotteteknik, der fortsat holdes i live i Sagnlandet Lejre.

Temawekender om pottemagerens håndværk

Netop jydepottefremstilling og historien bag var i 2022 emne for en særlig tema weekend i maj. Samme weekend var Sagnlandet ramme for et arrangement for Dansk Geologisk Forening. Foreningen holdt et personalearrangement i Sagnlandet med oplæg omkring lerforekomster i Danmark, herunder aflejringer af den særlig plastiske ler, der gennem tiden er blevet brugt til fremstilling af jydepotter. Samme ler bruges fortsat i Sagnlandets Potteri. Sammenfaldet gav en ekstra dimension i formidlingen af jydepotter for både Sagnlandets gæster og gruppen af geologer, der fik indblik i pottemagerens praksis og erfaringer med det plastiske ler.

I 2022 havde en anden temawekend i september fokus på drejetechnik. Her blev værkstedet "ommøbleret" så der blev plads til at gæsterne med instruktion selv kunne få lov at prøve at dreje. Langt de fleste oplever, at det, der ser legende let ud for pottemageren, ikke er helt så lige til. Selv at få hænderne i leret og mærke udfordringen i et at få det centreret på skiven er med til at give et indblik i og forståelse for, at der ligger mange timers oplæring og erfaring bag et håndværk. Lidt mere tilgængelig er aktiviteten "Leg med Ler", hvor børn og voksne gennem weekender og i højsæsonens ferieperioder med lidt vejledning selv kan forme og modellere små lerfigurer, perler m.m. efter egne ideer. Det har igen i 2022 været en meget populær aktivitet, der ofte ender med ro og fordybelse for både børn og voksne.

Erhvervssamarbejder

Sagnlandets erhvervsklub havde i 2022 i alt 25 medlemsvirksomheder. Sagnlandets ambition med erhvervsklubben er at knytte virksomheder og Sagnland sammen i et gensidigt udbytterigt arbejde. Det sker dels gennem netværksmøder for medlemmerne med Sagnlandet som vært, og dels ved at medlemmerne får tilbudt forskellige medlemsfordele, der skal inspirere til deres brug af Sagnlandet i andre sammenhænge. Det er f.eks. til møder, konferencer, personaleudflugter og teambuilding aktiviteter, som Sagnlandet arrangerer.

I 2022 har i alt 294 ansatte fra klubbens forskellige medlemsvirksomheder besøgt Sagnlandet Lejre på egen hånd ud over deltagelse i netværksmøderne.

For at blive medlem kan interesserede virksomheder vælge mellem 4 forskellige medlemskaber, der afspejler forskellige grader af medlemsfordele: BASIC (2.500 kr.), EXPERIENCE (5.000 kr.), EXPLORER (15.000 kr.) og ADVENTURE (25.000 kr.). Vi har defineret frem gode grunde for at tegne et virksomhedsmedlemskab:

- EKSPONERING for over 70.000 gæster fra mange målgrupper
- IMAGEPLEJE via samarbejdet med en almennyttig institution
- NETVÆRK i mødet med ildsjæle som dig selv fra andre dele af erhvervs- & kulturlivet
- RABATTER på entré, mødefaciliteter & arrangementer for din virksomhed
- MEDARBEJDER & KUNDEPLEJE på et anderledes mødested rig på natur & kultur oplevelser

Erhvervsklubbens virksomheder var i 2022 fordelt på disse medlemskategorier:

- ADVENTURE: Bondeskovgård, Julius Nielsen & Søn, Nyborg & Rørdam Advokatfirma, Vestergaard Company
- EXPLORER:.-
- EXPERIENCE: Beierholm Revision, Roskilde afd. Danske Bank. Roskilde afd. Gundestrup Campinghaver. Honestus & Partners. SB-Murer. Åvang - Byg, Anlæg & Park
- BASIC: BDO – Statsautoriseret revisionsfirma København afd. BDO – Statsautoriseret revisionsfirma Roskilde afd. Danheim. Dansk Dronekompagni. Elgaard Architecture. Emil Nielsen Smedværksted. Hegsmontagen. Hoffmann. Kirkebjerggaard Landskabspleje. Restaurant Herthadalen. Knit Garden. Wohler Arkitekter.

I 2022 blev der afviklet to netværksmøder.

Torsdag 9. juni: *"Uønskede kemikalier – er en 3' de miljøkrise på vej?"*. Her fortalte Claus Jørgensen, projektchef i Forbrugerrådet Tænk Kemi, om arbejdet med at sikre forbrugere mod uønskede kemikalier i de mange produkter, der omgiver os og truer både vores sundhed og forplantningsevne.

Torsdag 17. november: *"SAGAERNE – fra blækskrevne håndskrifter til bestsellere"*. Her indviede Annette Lassen, docent i norrøn filologi ved Árni Magnússon-instituttet i Island og Københavns Universitet os om sit spændende arbejde med at nyoversætte nordens ældste litterære verdens kulturarv, de gamle saftige sagaer. Bl.a. *Oldtidssagaerne* med deres fortællinger om Lejres berømte sagnkonger og helte som Rolf Krake og Ragnar Lodbrog.

Frivillige

Sagnlandet Lejres Venner

Sagnlandet Lejre har en støtteforening, Sagnlandets Venner i Lejre, stiftet i 1986, der yder en værdifuld hjælp til Sagnlandet:

Foreningens formål er at skabe og opretholde forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og personer, institutioner samt virksomheder, der er interesserede i Sagnlandets virke, at udbrede kendskabet til og interessen for Sagnlandets arbejde samt ved særlige fysiske arrangementer at dyrke forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og Sagnlandet Lejres Venner. (vedtægternes § 2)

I 2022 havde støtteforeningen i alt 767 medlemmer fordelt på 662 voksne og 105 børn under 12 år. Det er fortsat overordentligt glædeligt, at så mange har fastholdt medlemskab af venneforeningen, der i forbindelse med Sagnlandet Lejres COVID-19 nedlukning i 2020 voksede fra 225 til 913 betalende medlemmer. En stor og hjertelig tag til alle, både nye og gamle medlemmer, der via deres medlemskab bakker så flot op om Sagnlandet Lejres og sagnlændingens arbejde. Mange venner støtter derudover med vigtige frivillige bidrag á 200 kr., der opretholder Sagnlandet Lejres status som almenyttig institution efter ligningslovens §8a. Efter årsmødet i marts 2022 var foreningens bestyrelse således sammensat:

- Bestyrelse: Christina Brandt (formand), Birgitte Norby, Mette Bendsen og Peter Høg.
- Suppleanter: Bente Augustinus, Birgit Green, Henrik Rasmussen og Lotte Nielsen.
- Revision: Allan Andersen (revisor), Henning Harbo (revisorsuppleant).

I 2022 var det omsider muligt at genoptage de traditionsrige indsatslørdage i forår, 2. april, og efterår, 29. oktober med henved 75 deltagere, der alle knoklede på med at ”pakke Sagnlandet op og ned” i sæson 2022. Som sædvanligt blev den frivillige indsats behørigt fejret med festmiddag om aftenen, hvor børnene smukt havde pyntet bordene med ting fra naturen.

Lørdag den 24. september inviterede Sagnlandet Lejre og Venneforeningen medlemmerne til en særlig venneaften efter lukketid. Her var pølser og brød ad libitum fra den store grill i Båldalen samtidig med, at aftenen bød på både rundvisninger og foredrag. Med Sagnlandets publikumschef kunne man vandre rundt i det smukke landskab ledsaget af fortælling om stedets start og historie. I Kongehallen kunne man høre Sagnlandets direktør fortælle om den tidsperiode, som den store kongehal fra 700-tallet er rundet af og få indblik i betydningen af nogle af bygningens mange symbolske udsmykninger og detaljer.

Den 12. juni forestod vennemedlem Henrik Rasmussen fra Naturplejegruppen en vandring rundt i Sagnlandet for naturinteresserede vennemedlemmer, der både kunne blive klogere på stedets mange vilde planter og problematik med invasive arter.

Også i 2022 har frivillige venner på bedste vis bidraget med pleje, vedligehold og projekter rundt om i Sagnlandet Lejres forskellige historiske miljøer. Der er bl.a. bygget videre på den fine palisade, der snart omkranser næsten hele Jernalderlandsbyen og på månedelige laugslørdage har flittige venner arbejdet med anden pleje og vedligehold i Jernalderlandsby, Landbohuse og Vikingeområde. Her bidrager vennerne til løsning af mange små og store opgaver, bl.a. den altid aktuelle arbejde med lerklining og fletning af pilehegn mv. Frivillige venner deltager også i formidling i særlige fokusuger i højsæson, herunder ved vikingernes store tingsuge Ret & Råd samt ved bemanding af diverse juleværksteder i december.

Frivillige venner har også engageret sig på ugebasis i 2022. I Havelauget sørger medlemmer med grønne fingre for at Harpenstrengs Middelalder lægeurtehave fremstår smuk og velplejet. I 2022 blev Havelaugets medlemmer gennem 20 år fejret med hyggelig jubilæumsfrokost. Landbohaver og farverhaver passes også smukt. I Smedelauget lader frivillige smede hammer og ambolt klinge jævnlige når de smeder redskaber og beslag til brug i Sagnlandets historiske områder. Sylaugets medlemmer mødes onsdage eftermiddage på Nørkleloftet. Her bliver der under kyndig vejledning af medarbejder fra Dragtværkstedet syet, riet og broderet på livet løs, så Sagnlandets store dragtbeholdning både vedligeholdes, fornyes og videreudvikles. Det er skønt at mærke, at foreningen ”Sagnlandets Venner i Lejre” fungerer som gode ambassadører, der på forskellige vis bakker op om Sagnlandets arbejde. Alle støtter med medlemskab, mange lokker nye gæster og nye medlemmer til Sagnlandet og atter andre bistår med praktisk bistand. Til alle jer herlige medlemmer skal der lyde en varm tak for jeres værdsatte indsats.

Frivillige historiske grupper og foreninger

Sagnlandet Lejre samarbejder hvert år med mange forskellige typer foreninger, der bistår Sagnlandet med aktiviteter på årets sæsonprogram efter nærmere aftale med Sagnlandets Publikumsafdeling. Det kan f.eks. være historiske re-entactment grupper som jernalderhæren Prindsens Hverving, der er fast tilknyttet Sagnlandet og andre grupper på ad hoc basis. Det kan være mennesker og grupper specialiseret i vikingetid, stenalder eller traditionelle håndværk som f.eks. pileflet. Det er dejligt, når der opstår muligheder for at arbejde sammen med sådanne vidende og dygtige ildsjæle.

CSR (Coorporate Social Responsibility)

Samarbejder med velgørende organisationer

Sagnlandet Lejre har udarbejdet en CSR (Coorporate Social Responsibility) politik: Vi ønsker at gøre vores kulturoplevelser tilgængelige for målgrupper, der af økonomiske/sociale grunde ikke har mulighed for et besøg. Derfor har Sagnlandet taget initiativ til samarbejde med almen-nyttige og velgørende organisationer for at løfte vores samfundsansvar. Af disse grunde donerer Sagnlandet løbende fribilletter til almen-nyttige og velgørende organisationer, ligesom vi indgår samarbejdsaftaler om reduceret entre. Det sikrer, at organisationernes brugere kan opleve Sagnlandets videnspædagogiske kulturformidling på meget fordelagtige vilkår.

Sagnlandet har indgået treårig partnerskabsaftale med RED BARNET for perioden 2020-2022 og donerer hvert år 500 sæsonkort til en samlet værdi af over 100.000 kr. som RED BARNETS medarbejdere kan uddele til børnefamilier, der af forskellige grunde ikke har samme muligheder for adgang til kulturoplevelser. Red Barnet får desuden 150 fribilletter til uddeling blandt egne frivillige, der yder en stor og vigtig social indsats. Samarbejdsaftalen giver desuden RED BARNETS mange frivilligkoordinatorer adgang til pædagogiske kurser i Sagnlandet til særpris.

I 2020 indgik Sagnlandet Lejre desuden sponsoraftale med "Julemærkehjemmet Liljeborg", der nu har et særligt VIP-adgangskort til Sagnlandet, hvor medarbejdere og børn har gratis adgang

hver dag i sæson for op til 16 personer. Herudover har Sagnlandet sponseret fribilletter til Julemærkehjemmets velgørenhedsmiddag. Samarbejdet er fortsat i 2022.

Sagnlandet Lejre modtager hvert år mange henvendelser om sponsering af fribilletter, gavekort mm. fra en lang række organisationer inden for sport, ældre, almennyttigt arbejde mm.

I 2022 støttede vi bl.a. følgende med fribilletter som præmier mv.: Bankospil i Andelslandsbyen Nyvang; Bramsnæsvigskolens Legeplads Lotteri; G77 Fodbold Gundsømagle tombola; Hjerteforeningens Børneklub amerikansk lotteri; Kirke Såby Gymnastik Forening lotteri; Kirke Hyllinge Håndbold tombola; Værestedet Lejre Kommune – social psykiatrien; Midt-sjællands Cup i tennis – præmier; Stafet for Livet Lejre; Private ukrainske familier/Familier som huser ukrainske børn; Foreningen Forældre og barn; Klovneløb i Kirke Såby, Danske Hospitals Klovne; Kirke Såby Skole 8. kl. lotteri ifm. Studietur; Kræftens Bekæmpelse, Lyserød Lørdag i Lejre; Odsherred Sportsfiskerforening, makrelfestival; Børne- og Unge Palliation Region Sjælland; Skovvennerne, Stenløse Private Skovbørnehave banko; Sæby Bylaug amerikansk lotteri.

Herudover fik voksengrupper og familier via en række almennyttige institutioner adgang til institutionspris eller 33% rabat på indgang: Dansk Flygtningehjælps Frivillig Gruppe; Mødrehjælpen Roskilde; Mødrehjælpen Frederiksberg; Asylcenter Skalstrup Røde Kors; Asylcenter Sandholm Røde Kors; DUI-Leg og Virke København; Familiecentret Vibygaard; Roskilde Flygtningevenner; Red Center – krisecenter; Røde Kors Center Sandholm; Røde Kors Center Avnstrup; Røde Kors Asylcenter Skalstrup; Kvindekrisecentret Lotushuset.

Bæredygtighed

Sagnlandet Lejre tilstræber i videst muligt omfang inden for sit økonomiske råde- rum at tænke bæredygtighed ind i sin daglige drift. Derfor er Sagnlandets Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus Fonden bygget med henblik på bedst mulig udnyttelse af energiformer, der er CO2-neutrale. Vi anvender således jordvarme og solfangere til rumopvarm- ning og til brugsvand. Den ny kongehal opvarmes ligeledes vha. et 4000m2 stort jordvarmeanlæg.

Sagnlandet Lejre fik i 2015 certificeret sit historiske dyrehold som økologisk landbrug.

BAG OM SAGNLANDET LEJRE

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Strategisk vision 2021-2026

Bestyrelsens visions-seminar november 2019 definerende den strategiske vision Sagnlandet Lejre i de kommende år skal udvikles efter:

"Sagnlandet Lejre skal udvikle sig til en minidestination med Kongehallen som epi-center".

Den strategiske vision skal sikre, at Sagnlandet i alle sammenhænge tænker og agerer som en destination med en klar profil gennem konkrete handlingsplaner med følgende fokus:

- Vi skal lade Sagnlandet Lejre fremstå som del af en let forståelig geografi, der er karakteriseret af en autentisk og interessant fortælling.
- Vi skal se vores destinations geografi som naturligt defineret af "Fjordlandet". Det er herfra "vores verden går", og vi skal vedkende og forholde os aktivt til fortællingen og geografien. Herunder at tænke i co-branding.
- Vi skal invitere til samarbejde med relevante eksterne partnere, så vi spiller hinanden stærkere og tilsammen understøtter billedet/oplevelsen af "destinationen". Herunder skal vi tænke i krydssalg og mersalg og udvikle forretningsmodeller og samarbejder med f.eks. andre attraktioner, overnatningssteder, transporterhverv, spisesteder og lignende. Vi skal gøre gæsteoplevelsen "nem og bekvem".
- Vi skal se os selv som en vigtig og identitetsskabende del af "Vores sted", der er den samlede overskrift på Lejre Kommunes brandingstrategi. Den lægger vægt på fællesskab, kulturarv, natur og bæredygtighed, der tilsammen karakteriserer det "gode liv på landet – tæt på storbyen". Her skal Sagnlandet og Kongehallen indgå som "Vores helt særlige sted i Lejre Kommune".
- Vi skal i vores eksterne branding af Sagnlandet Lejre som mini-destination anvende Kongehallen som epicenter, fordi Kongehallen er vores fyrtårn, der har potentialet og formatet til at skabe opmærksomhed både nationalt og internationalt.
- Vi skal derfor internt gøre os klart, hvad der i Sagnlandet er det helt unikke i vores egen fortælling om Kongehallen, og som kun vores Kongehal kan være afsender af.
- Vi skal derfor internt arbejde med at udrede og trække de "røde tråde", der på tværs af alle vores områder og afdelinger spinder Kongehallen sammen med resten af Sagnlandet i en meningsfuld totaloplevelse for gæsterne, så de oplever en gennemtænkt og helstøbt kunderejse.

Generel vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

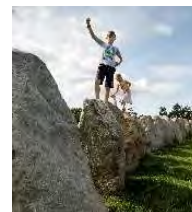
Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- HANDLING uden HOLDNING signalerer LIGEGYLDIGHED ligesom
- HOLDNING uden INDSIGT signalerer FORDOMSFULDHED.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Fælles kerneopgave

På personaleseminar oktober 2019 definerede vi vores fælles kerneopgave på tværs af alle afdelinger og funktioner:

"At tilbyde en fantastisk tidsrejse i indbydende og smukke rammer, hvor gæsterne sammen kan udforske historien gennem gode, nærværende og underholdende oplevelser udviklet på fagligt grundlag:"

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er en hjørnesten i Sagnlandets virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af et gammelt kinesisk ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår:*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimental arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse – Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historie-skabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.

Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.

Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Protektor

Protektor	Hendes Majestæt Dronningen
------------------	-----------------------------------

Bestyrelse

Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborg Universitet	Næstformand Advokat Flemming Damgård Larsen, Kommunalbestyrelses- og Regionrådsmedlem,	Peter Skak Iversen, tidligere direktør DONG ENERGY A/S
Øvrige bestyrelses- medlemmer	Konsulent Asger Høeg Tidl. Direktør Experimentarium	Direktør Dorte Kiilerich Living Concepts	Professor, dr.phil. Morten Meldgaard, Københavns Universitet.
	Borgmester Tina Mandrup, Lejre Kommune.	Professor Søren M. Sind- bæk, Aarhus Universitet	¹⁾ Folketingsmedlem, forhv. minister Mogens Jensen
Observatør	Godsejer John Munro - Ledreborg Slot		
Revisor	Statsautoriseret revisor Peter Rasborg - BDO Revisionsaktieselskab		

Ledelse

Direktør	Direktør Lars Holten		
Chefgruppe	Økonomi- & Administrationschef Lone Knudtzen	Udviklingschef & Direktionsass. Charlotte Frantzdatter	Driftschef Stig Claussen
	Kommunikations- & Salgschef Tania Lousdal Jensen		Publikumschef Lasse Stockholm Nielsen

1) Direktør Christine Antorini fratrådte ved årsmødet 2022 efter 6 år i bestyrelsen og blev afløst af Mogens Jensen.

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre – Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR: 33247257

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Havneholmen 29 – 1561 København V – Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – koebenhavn@bdo.dk